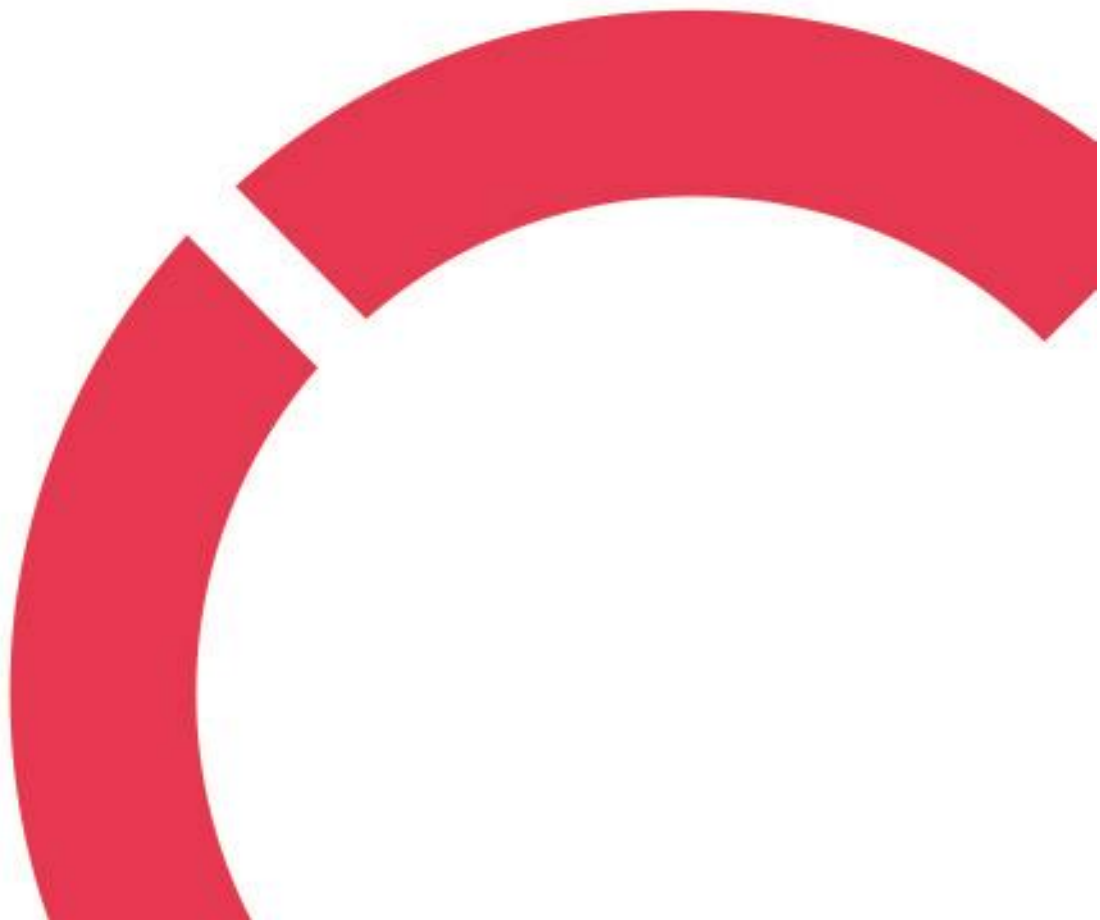

Sanna-Riikka Toivainen

**LAPIN SOVITTELUUTOIMISTON JA LAPIN POLIISILAITOKSEN YH-
TEISTYÖ JA SEN KEHITTÄMINEN**

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen, YAMK**

Joulukuu 2023

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Joulukuu 2023	Tekijä/tekijät Sanna-Riikka Toivainen
Koulutus Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen		☐ AMK ☒ YAMK
Työn nimi LAPIN SOVITTELUTOIMISTON JA LAPIN POLIISILAITOKSEN YHTEISTYÖ JA SEN KEHITTÄMINEN		
Työn ohjaaja Leena Raudaskoski, yliopettaja, KT		Sivumäärä 44 + 6
Työelämäohjaaja Sanna Luoma, Rikosylitarkastaja		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen rikostutkijoiden yhteistyön nykytilaa ja yhteistyön toimintatapoja sekä selvittää, miten yhteistyötä voitaisiin kehittää toimivammaksi niin, että sovittelualoitteiden määrää saataisiin nostettua. Tavoitteena oli kartoittaa, miten yhteistyö toimii, miten yhteistyötä voisi kehittää ja sovittelutietoisuutta lisätä poliisin rikostutkijoiden keskuudessa, jotta asiakkaat saavat halutesaan tarvitsemaansa, riittävää ja oikea-aikaista, lakisääteistä sovittelupalvelua asuinpaikkakunnasta riippumatta.</p> <p>Opinnäytetyön lähestymistapa oli konstrukttiivinen tutkimus. Tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin avoimella kyselyllä Webropol-ohjelman avulla, joka lähetettiin 27 rikostutkijalle ja näiden lisäksi valvonta- ja hälytystoiminnassa oleville poliiseille, joiden lukumäärästä ei anneta tietoa julki. Kyselyyn vastasi 7 rikostutkijaa. Aineisto analysoitiin induktiivisella sisälönanalyysillä.</p> <p>Tulosten mukaan yhteistyö toimii. Rikostutkijoiden keskuudessa oli kuitenkin tietämättömyyttä sovitteluprosessista ja sen etenemisestä. Saatuja tuloksia sekä teoretietoaa hyödynnettiin Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen yhteistyön kehittämissuunnitelmassa. Kehittämistoiminta toteutettiin kahdessa eri tutkinnanjohtajien palaverissa. Osallistujat kokivat kehittämissuunnitelman olevan selkeä ja käytännön läheinen. Yhteistyön kehittämissuunnitelma otetaan käyttöön keväällä 2024 tämän opinnäytetyöprosessin jälkeen.</p> <p>Opinnäytetyön johtopäätöksinä oli, että sovittelutietoisuutta tulee lisätä rikostutkijoille monipuolisesti eri toimintojen avulla ja uudet tutkijat perehdytetään sovitteluun mahdollisimman pian työsuhteen alkaessa. Yhteistyön tulee olla jatkuvaa, pitkäjänteistä ja tuloksellista. Sovittelutoimiston henkilöstön käyntejä 2. kenttäjohtoalueen poliisilaitoksella lisätään, jotta aloitteita saadaan enemmän ja nopeammin sovittelutoimistoon. Yhteistyön kehittämissuunnitelma on hyödynnettävissä oleva, ja sitä voidaan siirtää ja muokata muihin sovittelutoimistoihin sekä poliisilaitoksiin sopivalla tavalla.</p>		
Asiasanat Poliisi, rikosprosessi, sovittelu, yhteistyö		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date December 2023	Author Sanna-Riikka Toivainen
Degree programme Development and Leadership in Social Services and Health Care, Master's Degree Program		
Name of thesis COOPERATION AND DEVELOPMENT OF THE LAPLAND MEDIATION OFFICE AND THE LAPLAND POLICE DEPARTMENT		
Centria supervisor Principal Lecturer Leena Raudaskoski PhD (Edu)	Pages 44 + 6	
Instructor representing commissioning institution or company Sanna Luoma, Criminal Inspector		
<p>The purpose of the thesis was to assess the current state and methods of cooperation between the Lapland Mediation Office and the Lapland Police Department criminal investigators and to find out how cooperation could be developed to be more effective so that the number of mediation initiatives could be raised. The aim was to map out how the cooperation works, how the co-operation could be developed and how the awareness of cooperation could be increased among police detectives, so that customers can get the adequate and timely statutory mediation service they need, regardless of where they live.</p> <p>The approach of the thesis was constructive research. The survey data collection was conducted through an open inquiry using the Webropol program, which was sent 27 detectives and, in addition, to police officers in surveillance and alert operations, the number of which is not disclosed. Seven detectives answered the survey. The material was analyzed using inductive content analysis.</p> <p>The results showed that the collaboration works. However, there was a lack of awareness among investigators about the mediation process and its progress. The results obtained and theoretical knowledge were utilized in the development plans for cooperation between the Lapland Mediation Office and the Lapland Police Department. The development activities were carried out in two meetings of the investigation directors. The participants felt that the development plan was clear and practical. The cooperation development plan will be implemented in the spring of 2024 following the completion of the activities and this thesis process.</p> <p>The conclusions of the thesis were that mediation awareness should be increased for criminal investigators through a variety of activities, and to provide prompt orientation for new investigators in mediation when starting their employment. Cooperation must be continuous, long-term, and productive. Visits by the staff of the Mediation Office at the Police Department of the 2nd Field Command Area will be increased to bring more and faster initiatives to the Mediation Office. The cooperation development plan is exploitable, which can be transferred and modified to other mediation offices and police departments in a suitable manner.</p>		
Key words Criminal process, cooperation, mediation, police		

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 RIKOS JA RIITA-ASIOIDEN SOVITTELU	3
2.1 Restoratiivinen oikeus.....	6
2.2 Lapin sovittelutoimisto.....	7
3 LAPIN POLIISILAITOS	9
3.1 Poliisihallituksen ohjeistus rikos ja riita-asioiden sovittelusta	11
3.2 Sovittelun merkitys rikosprosessissa.....	13
4 YHTEISTYÖ.....	16
4.1 Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö	16
4.2 Hyvä hallinto.....	17
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	18
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	19
6.1 Toimintaympäristö ja kohderyhmä.....	19
6.2 Konstruktiivinen lähestymistapa.....	19
6.3 Aineiston keruu ja analyysi.....	21
7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	24
7.1 Rikostutkijoiden ajatuksia tiedonkulusta ja yhteistyöstä.....	24
7.2 Rikostutkijoiden ajatuksia yhteistyön kehittämisestä	25
8 YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN	27
9 OPINNÄYTETYÖN POHDINTA.....	34
9.1 Keskeisten tulosten tarkastelua	34
9.2 Opinnäytetyön eettisyys	36
9.3 Opinnäytetyön luotettavuus.....	37
9.4 Ammatillinen kasvu	38
9.5 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet.....	39
LÄHTEET	41
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Sovitteluprosessi.....	5
KUVIO 2. Lapin poliisilaitoksen poliisiasemat ja toimipisteet	10
KUVIO 3. Sovittelun merkitys rikosprosessissa	14
KUVIO 4. Opinnäytetyön eteneminen konstruktiivisen tutkimuksen mukaisesti.....	20
TAULUKOT	
TAULUKKO 1. Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen yhteistyön kehittämissuunnitelma.....	31

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen rikostutkijoiden yhteistyön nykytilaa ja yhteistyön toimintatapoja sekä selvittää, miten yhteistyötä voitaisiin kehittää toimivammaksi niin, että sovittelualoitteiden määrää saataisiin nostettua. Tavoitteena on kartoittaa, miten yhteistyö toimii, miten yhteistyötä voisi kehittää ja sovittelutietoisuutta lisätä poliisin rikostutkijoiden keskuudessa, jotta asiakkaat saavat halutessaan tarvitsemaansa, riittävää ja oikea-aikaista, lakisääteistä sovittelupalvelua asuinpaikkakunnasta riippumatta. Kartoituksesta saadun tiedon avulla etsitään keinoja yhteistyön kehittämiseen ja tehdään kehittämissuunnitelma. Opinnäytetyö toteutetaan konstruktiiivisella lähestymistavalla. Konstruktiiivisen lähestymistavan tarkoitus on luoda konstruktio, joka voidaan määrittellä luoduksi ja testatuksi työkaluksi (Uusitalo & Kohtamäki 2011, 293).

Työskentelen Lapin sovittelutoimistossa sovitteluvastaavana ja oma tavoitteeni on kehittää yhteistyötä niin, että asiakkaille tarjotaan tehokkaammin lakisääteistä sovittelupalvelua ja he pääsisivät halutessaan sovittelun piiriin. Viime vuonna Lapin poliisilaitoksella selvitettyjen rikoslakirikosten (pois lukien liikenne rikokset) määrä oli 11 593 kpl (Heikkinen 2023) ja sovittelualoitteita tuli Lapin sovittelutoimistoon 432 kpl (Elonheimo & Leivonen 2023). Näiden lukujen perusteella vain murto-osa sovitteluun sopivista asioista ohjautuu poliisilta sovittelutoimistoon.

Rikosoikeuden professori Matti Tolvanen (2020) on tehnyt selvityksen oikeus- ja sisäministeriölle rikosketjun toimivuudesta Lean-periaatteiden näkökulmasta. Tolvanen nostaa esille mm. seuraavaa: poliisin ja sovittelutoimiston yhteistyötä tulee kehittää ja tehostaa, jotta mahdollisimman moni sovitteluun sopiva asia ohjautuu ajoissa sovittelutoimistoon. Yhteistyön lisäksi tulee huomioida, että poliisissa tapahtuvat henkilömuutokset eivät saa vaikuttaa heikentävästi sovittelualoitteiden tekemiseen. Sovittelun resurssit tulee käyttää täysimääräisinä, jotta asiakkaat pääsevät sujuvasti sovittelupalveluun. (Tolvanen 2020, 39.) Mielestäni Tolvanen on nostanut tärkeitä asioita esille ja haluan omalta osaltani olla kehittämässä Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksella välistä yhteistyötä.

Entisen pääministerin Sanna Marinin hallitusohjelmassa oli kirjaus sovittelun käytön vahvistamisesta, jotta oikeudenkäyntien määrää saataisiin vähennettyä (Valtioneuvoston julkaisuja

2019:31, 88). Suomalainen oikeusjärjestelmä on ruuhkautunut, ja asiakkaat voivat joutua odottamaan palveluun pääsyä pitkiäkin aikoja. Tämän takia yhteiskunnassamme on kehitetty ja kehitetään erilaisia konfliktinratkaisumenetelmiä sekä lisätään sovittelun käyttöä. (Sambou 2023:18, 7.) Nykyisen pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa mainitaan vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen käytön lisäämisestä ja rikos- ja riita-asioiden sovittelun siirtämisestä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriö hallinnonalalle (Valtioneuvosto 2023, 189). Siirrosta on puhuttu jo vuosia, ja nyt näyttää siltä, että se voisi toteutua tämän hallituskauden aikana. Lisäksi uusi hallitusohjelma vahvistaa poliisitoimintaa ja tavoitteena on lisätä poliisien määrää sekä tehostaa rikostutkintaa (Valtioneuvosto 2023, 179).

Sovittelusta on olemassa erilaisia malleja ja sovelluksia, joita voi hyödyntää laajasti eri elämäntilanteilla ja elämän eri vaiheissa. Opinnäytetyössäni keskitytään kuitenkin lakisääteiseen rikos- ja riita-asioiden sovitteluun, joka pohjautuu edesmenneen norjalaisen sosiologin ja kriminologin Nils Christien (1977) ideologiaan. Rikos- ja riita-asioiden sovittelu on maksuton palvelu, jossa rikoksen tai riidan asianosaisille tarjotaan mahdollisuus kohdata toisensa puoleettomien sovittelijoiden välityksellä ja keskustella tapahtuneesta. Sovittelu on vapaaehtoinen palvelu asianosaisille, joka perustuu vaitiolovelvollisuuteen. Sovittelupalveluiden hallinnosta sekä kehittämisestä vastaa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ja valvonnasta vielä toisittain sosiaali- ja terveysministeriö. THL:n tehtävä on huolehtia, että sovittelupalvelua on saatavilla sovittelutoimistoista ympäri Suomea (Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 9.12.2005/1015, 1–2 §, 5 §, 7 §).

2 RIKOS JA RIITA-ASIOIDEN SOVITTELU

Rikosasioiden sovittelu käynnistyi Suomessa kokeiluna 1980-luvulla ja ajatuksena oli tarjota oikeuskäsittelyn rinnalle aitoa keskustelua sekä kohtaamista. Saatujen kokemusten perusteella sovittelusta säädettiin laki, joka tuli voimaan vuonna 2006. (Jauhiainen & Jokinen 2021,146.) Rikos ja riita-asioiden sovittelu perustuu lakiin rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta. Kyse on maksuttomasta palvelusta, jossa rikoksen tai riidan osapuolilla on mahdollisuus kohdata toisensa vapaaehtoisten sovittelijoiden avustuksella, keskustella tapahtuneesta ja käsitellä aiheutuneita vahinkoja (Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 9.12.2005/1015, 1 §). Sovittelu on osapuolille vapaaehtoista, ja se on ennen kaikkea ihmisiä ja heidän välistänsä kohtaamistansa varten järjestetty tapaaminen (Jauhiainen ym. 2021,153). Sovittelijoiden tehtävä on mahdollistaa osapuolille kohtaaminen, sovittaa puolueettomasti ja auttaa osapuolia löytämään asiaan yhteinen ratkaisu (Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 9.12.2005/1015, 17 §). Sovittelun itsetarkoitus ei ole sovittelusopimus ja sovintoon pääseminen, tärkeintä on, että osapuolet saavat keskustella ja käsitellä tapahtunutta asiaa (Jauhiainen ym. 2021,154).

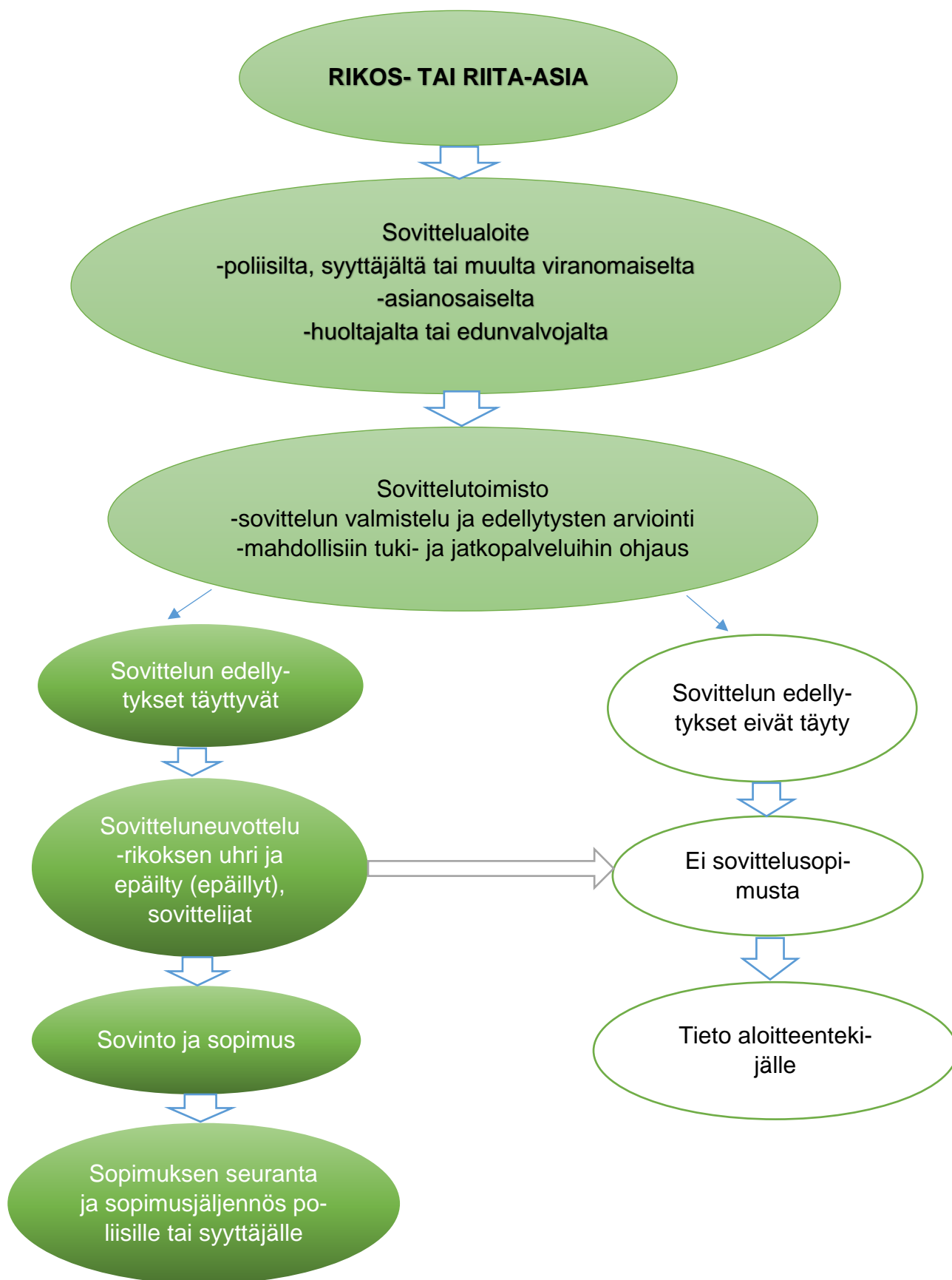
Sovittelu voi olla rikosprosessille rinnakkainen tai sitä täydentävä menettely, ja sovittelun keskeinen tavoite on ehkäistä rikosten uusimista (Jauhiainen ym. 2021, 145). Sovittelulaki ei sulje lähtökohtaisesti mitään rikostyyppiä sovittelun ulkopuolelle, mutta laki kuitenkin rajoittaa sovittelun käyttöä lapsiin kohdistuneissa ja lähisuhdeväkivaltarikoksissa. Lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä rikoksissa ainoastaan poliisilla ja syyttäjällä on mahdollisuus tehdä sovittelualoite sovittelutoimistoon. (Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 9.12.2005/1015, 3 §, 13 §.) Viranomaisten lisäksi sovittelualoitteen sovittelutoimistoon voi tehdä mm. rikoksen osapuolet, alaikäisen huoltajat tai edunvalvoja rikosprosessin kaikissa vaiheissa (Flinck 2013, 89).

Sovitteluprosessi (KUVIO 1) käynnistyy sovittelualoitteesta, joka tehdään sovittelutoimistoon. Sovittelutoimiston ammattihenkilöstö selvittää sovittelun edellytyksiä. Mikäli edellytykset täyttyvät, asiasta tehdään myönteinen päätös ja asia ohjautuu sovitteluun. Sovittelun osapuolilta vaaditaan henkilökohtainen suostumus ja henkilökohtainen osallistuminen sovitteluun. Alaikäisen kohdalla suostumus vaaditaan myös hänen edunvalvojaltaan. (Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 9.12.2005/1015, 2 §–3 §, 15 §.)

Sovittelutapaamisessa on paikalla kaksi vapaaehtoista sovittelijaa, jotka ovat sovittelutoimiston valitsemia ja kouluttamia henkilöitä. Sovittelijat toimivat sovittelutoimiston ohjauksen ja valvonnan alaisena (Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 9.12.2005/1015, 4 §). Mukana sovittelussa voi olla myös tukihenkilö, avustaja tai tarvittaessa tulkki. Alaikäisellä tulee olla sovittelussa mukana huoltaja. Sovittelu on ihmisiä varten, keskustelun keskiössä on tapahtunut rikos tai riita sekä osapuolten tarpeet ja toiveet asian suhteen. Sovittelussa osapuolet saavat itse vaikuttaa oman asian käsittelyyn ja sitä koskevaan päätökseen. Mikäli osapuolet päätyvät sopimukseen, sovittelijoiden tehtävänä on auttaa sovittelusopimuksen laadinnassa. Rikosasiassa sovittelusopimuksesta lähetetään kopio aloitteen tehneelle viranomaiselle (poliisi tai syyttävä) ja sovittelutoimisto seuraa sopimuksen täyttymistä. Aloitteen tehnyt viranomainen päättää asian etenemisestä rikosprosessissa. (Flinck 2013, 12–14.) Riita-asian sovittelussa ainoastaan osapuolet saavat sovittelusopimuksen, eikä sitä toimiteta viranomaisille, mutta sovittelutoimiston tehtävä on seurata tässäkin tapauksessa sopimuksen täyttymistä.

Sovittelussa keskustellaan aiheutetusta vahingosta ja siitä, miten epäilty voi hyvittää vahingon asianomistajalle. Yleisin korvausmuoto on rahakorvaus, mutta sovittelussa voidaan sopia myös mm. työkorvauksesta ja anteeksipyyntöä. Yleensä epäilty hoitaa sovittelun kautta sovitut rahalliset korvaukset nopeasti asianomistajalle. Korvauksen lisäksi rikoksen osapuolille on tärkeää käydä keskustelua tapahtuneesta, jotta yhteinen ymmärrys tulee esille toistensa tilanteesta. Rikoksesta epäilty joutuu ottamaan vastuun teostaan ja seuraamusten konkreettinen käsittely saattaa ennalta ehkäistä mahdollisia muita rikoksia. (Poliisihallitus 2019, 17.) Mikäli sovittelusopimusta ei noudata, rikoksesta epäilty jättää korvaukset hoitamatta tai työkorvauksen suorittamatta, asianomistaja voi hakea korvauksia ulosoton tai Valtionkonttorin kautta (Jauhiainen ym. 2021, 155).

Sovittelutoimisto voi myös todeta, että sovittelulle ei ole edellytyksiä tai osapuoli ei suostu sovitteluun. Tässä tapauksessa sovittelusta tehdään kielteinen päätös ja asia palautuu aloitteen tehneelle viranomaiselle ja asian käsittely jatkuu rikosprosessissa, mikäli kyseessä on rikosasia. Riita-asiassa tehdään kielteinen päätös osapuolille eikä asiasta tiedoteta viranomaisia. Osapuolet voivat halutessaan tehdä riita-asiasta poliisille rikosilmoituksen, mikäli katsovat sen aiheelliseksi. Sovittelutoimiston ammattihenkilöstö ohjeistaa aina asiakkaita mahdollista tuki- ja jatkopalveluista. (Flinck 2013, 14, 90–91, 96; Laki rikos- ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 9.12.2005/1015, 2 §, 3 §.)

KUVIO 1. Sovitteluprosessi (mukaihen Rikksentorjuntaneuvosto 2023)

2.1 Restoratiivinen oikeus

Sovittelu pohjautuu restoratiiviseen eli korjaavaan oikeuden ideologiaan. Ajatuksena on palauttaa henkilöiden välinen konflikti takaisin osapuolille, jolloin he voivat itse vaikuttaa ratkaisun lopputulokseen parhaiten. Restoratiivinen sovittelu nähdään varhaisen puuttumisen keinona, jonka tarkoituksena on suunnata katse tulevaisuuteen (Flinck 2013, 16–17). Restoratiivisen liikkeen vaikutusvaltaisin teksti on Nils Christien kirjoittama vuodelta 1977. Christien mielestä länsimainen rikosoikeus on liian muodollinen ja asianosaiset on syrjäytetty omien asioiden käsittelystä. Rikokset tulee määritellä konflikteiksi ja konflikti on asianosaisen omaisuutta. Christie (1977) kirjoittaa, että valtio on varastanut konfliktit asiaosaisilta ja ammattilaiset (esim. syyttäjät, asianajajat) syrjäyttävät asianosaiset omien konfliktiansa käsittelystä. Christien mielestä ammattilaisten roolia pitäisi vähentää ja ammattituomarit pitäisi korvata maallikkotuomareilla, jotka edustaisivat koko kansaa, ja vaihtuvuus tulisi olla muutaman jutun välein. Siinä tapauksessa, jos asianosaiset eivät saa itse aikaan ratkaisua omassa konfliktissa, tuomari voisi puuttua asiaan, mutta silloinkin heidän vertaisenaan. (Christie 1977, 1, 4–5, 11.)

Restoratiivisessa oikeudessa ymmärretään rikos tapahtumana, joka aiheuttaa vahinkoa ihmisille ja heidän yhteisöilleen. Lisäksi teoria sisältää käsityksen, että rikos aiheuttaa velvoitteita vahingon tekijälle ja hänen tulee ottaa vastuu aiheuttamastaan teosta. Restoratiivinen oikeus edellyttää rikoksen osapuolia sitoutumaan ja osallistumaan asian käsittelyyn, koska he ovat oman asiansa asiantuntijoita ja heillä on tämän takia keskeinen rooli asian käsittelyssä. (Ervasti & Attias 2022, 25.) Restoratiivisen sovittelun tarkoituksena on, että asianosaiset kokoontuvat yhteen ulkopuolisten sovittelijoiden avulla ja keskustelevat siitä, mitä on tapahtunut, mitä seurauksia rikoksella on ollut ja miten tästä eteenpäin tulisi toimia (Elonheimo 2018). Sovittelussa on kyse osapuolten välisestä kohtaamisesta, osallistumisesta, voimaantumuksesta ja rakentavasta vuoropuhelusta. Nämä ovat keskeisiä asioita restoratiivisen oikeuden teoriassa ja käytännössä. Muita oleellisia asioita ovat aiheutetun vahingon korjaaminen ja menetysten korvaaminen. (Brunila 2019, 82, 84.)

European for Restorative Justice (EFRJ) on kansainvälinen verkosto-organisaatio, joka edistää tutkimusta ja käytäntöjen kehittämistä. Yleisenä tavoitteena on laadukkaan oikeudenmukaisen tilanteen palauttamiseen tähtäävän oikeuden kehittäminen kaikkialla Euroopassa.

EFRJ on luonut standardit restoratiivisen oikeuden käytännöille, joilla mahdollistetaan prosessin kehittäminen. Standardit (European Forum for Restorative Justice 2022.)

koostuvat viidestä periaatteesta:

1. Restoratiivisen oikeuden arvoja voidaan hyödyntää parhaiten silloin, kun osapuolet kohtaavat kasvokkain ja viestintä heidän välillään on suoraa.
2. Restoratiiviset prosessit tulee suunnitella vastaamaan osallistujien tarpeita, kykyjä ja kulttuuria.
3. Osapuolten kyvyt, näkemykset, tunteet ja tarpeet tunnustetaan ja niitä arvostetaan tasapuolisesti.
4. Osapuolet tarvitsevat toisiaan ratkaistakseen ongelmia. Parhaat tulokset saavutetaan keskinäisellä vuoropuhelulla, jossa keskitytään löytämään asiassa yhteisymmärrys ja sopimaan asia.
5. Restoratiivisen prosessin kautta tehtyjä sopimuksia on noudatettava, ja tämä vaatii osallistujilta henkilökohtaista vastuuta.

2.2 Lapin sovittelutoimisto

Lapin sovittelutoimisto tuottaa lakisääteistä rikos- ja riita-asioiden sovittelupalvelua 18 kunnan alueella Lapissa. Toimialueeseen kuuluvat: Kemi, Keminmaa, Simo, Tervola, Tornio, Ylitorio, Pello, Kolari, Kittilä, Sodankylä, Savukoski, Pelkosenniemi, Salla, Kemijärvi, Muonio, Enontekiö, Inari ja Utsjoki. Sovittelutoimiston taustaorganisaatio on Kemin kaupunki. Kemin kaupungilla ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksella (THL) on puitesopimus sovittelupalvelun tuottamisesta. THL:n tehtäviin kuuluu ohjata ja valvoa palveluita järjestäviä sovittelutoimistoja, huolehtia henkilöstön täydennyskoulutuksen järjestämisestä, jakaa sovittelutoimistoille vuosittainen valtionkorvaus, kerätä tilastotietoa ja kehittää sovittelutoimintaa valtakunnallisesti. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023.)

Lapin sovittelutoimisto sijaitsee Kemissä ja toimipiste Sodankylässä. Työntekijöitä on yhteensä viisi; sovitteluvastaava ja neljä sovitteluohjaajaa. Sovitteluvastaavan tehtäviin kuuluu sovittelutoiminnan suunnittelu, kehittäminen ja asianmukainen toteuttaminen. Sovitteluohjaajat kouluttavat ja ohjaavat vapaaehtoisia sovittelijoita sekä toimivat tarvittaessa sovittelijoina.

(Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 9.12.2005/1015, 4 §.) Lapin sovittelu-
toimistolla on lähes 50 vapaaehtoista sovittelijaa, jotka sovittelutoimisto on haastattelujen
kautta valinnut peruskurssille ja kouluttanut heidät. Sovittelutoimiston tehtävä on järjestää jat-
kokoulutusta ja sovittelijoiden tapaamisia sekä huolehtia, että vapaaehtoisten sovittelijoiden
ammattitaito on sillä tasolla, että he kykenevät hoitamaan annettuja sovitteluita riittävän hy-
vin.

Sovittelutoimiston lähimmät yhteistyökumppanit ovat Lapin poliisilaitos ja Pohjois-Suomen
syyttäjälaitos. Sovittelualoitteet saapuvat ympäri maata oleviin sovittelutoimistoihin valtaosin
poliisin lähettämänä. Lapissa poliisin tekemät aloitteet kattavat 96,7 % kaikista aloitteista,
vastaavan luvun ollessa valtakunnallisesti 90,5 %. (Elonheimo ym. 2023, 8.) Lapin sovittelu-
toimisto on kiinnittänyt jo useamman vuoden ajan huomiota sovitteluprosessin keston. Aja-
tuksena on, että asiakkaat pääsevät sovittelun pariin mahdollisimman pian aloitteen saavut-
tua. Lisäksi alaikäisten kohdalla sovittelutoimistolla on nopeutettu käsittely. Tämä tarkoittaa
sitä, että alaikäisten sovittelualoitteet ohittavat jonossa täysi-ikäisten aloitteet. Valtakunnalli-
sesti sovittelun prosessin kesto on keskimäärin 78 päivää ja Lapin sovittelutoimistossa se on
puolestaan 60 päivää (Elonheimo ym. 2023, 6–7).

THL:n tekemässä sovittelutoimistojen toimialuevertailussa nousee esille mm. se, kuinka pal-
jon sovitteluun ohjattujen asioiden osuus on väestön tuhatta 15 vuotta täyttäneestä asukasta
kohden. Koko maassa tämä vertailuluku on 2,9 ja Lapin sovittelutoimiston kohdalla se on
suurin 6,3. Nuoria rikosasioiden tekijöitä kaikissa ikäluokissa (alle 15 v, 15–17 v ja 18–20 v)
on valtakunnallisesti ohjautunut eniten Lapin sovittelutoimistoon, kun tämän suhteuttaa tu-
hatta samanikäistä alueen asukasta kohden. (Elonheimo ym. 2023, 11–12.) Lapin sovittelu-
toimisto on markkinoinut viime vuosina sovittelupalvelua alueella toimiville kouluille ja muille
nuorten kanssa toimiville tahoille. Lisäksi sovittelutoimiston henkilöstöä osallistuu eri verkos-
toihin, jotka liittyvät nuoriin. Sovittelutoimisto kokee tärkeänä ennaltaehkäisevän työn ja mah-
dollisuuden päästä vaikuttamaan heti alkuvaiheessa nuorten mahdollisesti alkavaan rikos-
kierteeseen.

3 LAPIN POLIISILAITOS

Sisäministeriö vastaa poliisin toimialan ohjauksesta, valvonnasta ja hallinnonalan strategisesta ohjauksesta. Sisäministeriö tekee myös Poliisihallituksen ja suojelupoliisin kanssa tulossopimukset, joissa asetetaan mm. valtakunnalliset tavoitteet poliisitoiminnan eri osa-alueille. Poliisihallitus tekee puolestaan tulossopimukset poliisiyksiköiden kanssa. Poliisihallituksen tehtävä on suunnitella, kehittää, johtaa ja valvoa poliisitoimintaa sekä vastata kansalaisten palveluiden laadusta ja saatavuudesta koko maassa. (Sisäministeriö 2019.) Poliisihallituksen ja Lapin poliisilaitoksen tulossopimuksessa v. 2021 on kirjattuna rikostutkinnan esikäsittelyprosessista seuraavaa: Toiminnassa noudatetaan Poliisihallituksen ohjetta ja yhteistyötä tehdään syyttäjälaitoksen kanssa mm. niin, että toiminta on tehokasta koskien rikosten selvittämistä, asiakkaita kohdellaan yhdenvertaisesti ja yhteistyö huomioidaan sovittelutoiminnan sekä muiden auttavien tahojen kanssa. (Poliisihallitus ja Lapin poliisilaitos 2021, 5.)

Lapin poliisilaitoksen tehtävänä on turvata yleinen järjestys ja turvallisuus, ennalta estää rikoksia ja selvittää niitä sekä tarjota poliisin lupapalveluita. Toiminta-alueeseen kuuluu 21 kuntaa, joissa asuu noin 180 000 asukasta. Lapin alueen asukkaiden lisäksi poliisia työllistää suuri määrä turisteja. Alueelle on tyypillistä pitkät etäisyydet, talvella pakkaset ja haastavat keliolosuhteet sekä hyvin monenlainen maisema Meri-Lapista käsivarteen. Lapin poliisilaitos on jaettu kolmeen kenttäjohtoalueeseen. Ensimmäiseen alueeseen kuuluu Rovaniemen seutu, toiseen alueeseen Meri-Lappi ja kolmanteen alueeseen loput Lapin 12 kuntaa. Pääpoliisiasema sijaitsee Rovaniemellä, poliisiasemia on 15 ja poliisin palvelupisteitä 2 (KUVIO 2). (Lapin poliisilaitos 2023.) Poliisilaitoksilla on erilaisia tutkintaryhmiä, joihin asiakkaat ja heidän asiansa ohjautuvat. Näitä ovat mm. Rikosten esikäsittelyryhmä (REK), Ennalta estävä toiminta (EET), lyhytkestoinen ja pitkäkestoinen tutkinta. Vuonna 2022 Lapin poliisilaitoksen rikostorjunnan henkilötyövuosia oli 127,8 (Heikkinen 2023, 11).

KUVIO 2. Lapin poliisilaitoksen poliisiasemat ja toimipisteet (mukaillen Lapin poliisilaitos 2023)

Lapin poliisilaitoksella oli v. 2022 selvitettyjä rikoslakirikoksia 11 593 kpl pois lukien liikenneri-
kokset. Rikosten selvityksasteessa ei päästy asetettuun tavoitteeseen vaan jäätiin tyydyttä-
välle tasolle. Juttujen tutkinta-aika oli 198 vrk, tavoitteen ollessa 160 vrk. Valtakunnallisessa
vertailussa tutkinta-ajan lisäys on kuitenkin maltillinen. Lapin poliisilaitoksella on ollut haas-
teita henkilöstön resurssivajeen suhteen rikostorjunnassa. Virkoja on ollut auki, mutta har-
vaan asutuille alueille ei ole löytynyt hakijoita. Resurssivaje on vaikuttanut siihen, että Lapin
poliisilaitos ei päässyt kaikilta osin tulossopimuksessa asetettuihin tavoitteisiin. Lisäksi toimin-
nan tuloksellisuutta on haitannut eri esihenkilötasoilla olleet poistumat ja vaihdokset. (Heikki-
nen 2023, 5–11.)

Haasteista huolimatta Lapin poliisilaitos on kehittänyt juttujen tutkintaprosessia mm. rikosten esikäsittelytoiminnan avulla ja toimintaa kehitetään edelleen. Huomiota tullaan kiinnittämään jatkossa laillisuusvalvonnassa ilmi tulleisiin tutkinta-aikojen kasvattaviin tekijöihin. Lisäksi Ankuri- ja MARAK-toiminnot on tarkoitus saada toimimaan valtaosassa tai jopa kaikissa Lapin kunnissa. (Heikkinen 2023, 10–11.) Ankkuritoiminta toteutetaan moniammatillisissa tiimeissä ja kohderyhmänä ovat nuoret. Toiminnan tavoite on varhaisessa vaiheessa edistää nuorten hyvinvointia ja ennalta ehkäistä rikoksia. (Sisäministeriön julkaisuja 2022:40, 8.) Moniammatillinen riskienarviointi MARAK on puolestaan tarkoitettu henkilöille, jotka kokevat vakavaa parisuhdeväkivaltaa tai elävät sen uhan alla. MARAK kokoaa uhrin auttamiseksi tarvittavan verkoston yhteen ja koordinoi uhrille annettavaa tukea. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022.)

Lapin poliisilaitoksella toteutetaan poliisin valtakunnallista strategiaa. Henkilöstöön kohdistuvina periaatteina strategiassa on korostunut osaamisen kehittäminen, rekrytointi, johtaminen ja työhyvinvointi. Toimintaympäristön muutokset ja poliisilaitoksen toiminnalliset tarpeet on huomioitu henkilöstö- ja koulutussuunnitelmissa. Koulutussuunnitelma toimii myös henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittämisen runkona. Vuoden 2023 kehittämiskohteena Lapin poliisilaitoksella on ollut viestinnän ja ohjausympäristön kehittäminen. Ohjausympäristön kehittämisessä keskitytään henkilöstön tehtävien, vastualueiden ja valtuuksien määrittelyyn vastaamaan poliisilaitoksen tarpeita. (Heikkinen 2023, 21–31.)

3.1 Poliisihallituksen ohjeistus rikos ja riita-asioiden sovittelusta

Poliisihallitus ohjeistaa poliisia huomioimaan rikosasioiden sovittelun käytön, ohjaamaan asianosaisia sovitteluun ja nimeämään päällystään kuuluvan henkilön sovittelyyhdyshenkilöksi. Yhdyshenkilön tehtävänä on vastata sovitteluun liittyvästä työpaikkakoulutuksesta ja huolehtia siitä, että oman alueen poliiseilla on ajantasaiset tiedot sovittelun prosesseista sekä sovitteluun ohjaamisessa. Lisäksi yhdyshenkilön tehtävä on tehdä tiivistä yhteistyötä ja kehittää toimintoja yhdessä paikallisten sovittelutoimistojen kanssa. (Poliisihallitus 2019, 3, 18.) Poliisin tehtävä omassa arkityössään on edistää asianosaisten välillä sovinnollisuutta (Poliisilaki 22.7.2011/872, 6 §). Poliisi ei voi kuitenkaan virassaan toimia varsinaisena sovittelijana, jotta

puolueettomuus ja tarkkuus eivät kärsi rikostutkinnassa. Poliisin tehdessä sovittelualoitteita sovittelutoimistoon tulee kiinnittää huomiota siihen, että sovittelun edellytykset täyttyvät ja asiakkaat ymmärtävät, mistä sovittelussa on kyse. (Poliisihallitus 2019, 13, 15.)

Poliisihallitus näkee ennalta estävän sovittelutoiminnan myös kehittämisen arvoisena asiana. Ennalta estävällä sovittelutoiminnalla tarkoitetaan esim. nuorten oireilevaa häiriökäyttäytymistä, koulukiusaamista tai rassistista käyttäytymistä, jotka voivat tapahtua kasvotusten tai sosiaalisen median välityksellä. Näissä tapahtumissa ei välttämättä ole täytynyt rikoksen tunnusmerkistö tai tekijä voi olla alle 15-vuotias. Ennalta estävät toiminnot sisältävät moniviranomaisyhteistyötä ja sovittelun käyttöä. Eri toimijoiden välisellä yhteistyöllä voidaan ennalta estää rikoksia ja edistää sovinnollisuutta. Poliisilaitosten ja sovittelutoimistojen tulee tehdä yhteistyötä, sopia käytänteistä vuosittain ja kehittää toimintoja. (Poliisihallitus 2019, 15, 18.)

Poliisihallitus neuvoo poliiseja ohjaamaan asioita mahdollisimman paljon sovittelutoimistoon. Ohjeen mukaan poliisin tehtävä on kertoa asiakkaille sovittelusta ja arvioida jokaisen jutun kohdalla sovittelun mahdollisuus. Sovittelu on asiakkaille vapaaehtoista, ja tämän takia poliisin tulee kysyä esitutkinnan alussa asiakkailta suostumus esitutkintamateriaalin lähettämisestä sovittelutoimistoon. Poliisin velvollisuus on myös selvittää asiakkaille heidän asemansa rikokseen liittyen ja kertoa osapuolten oikeudet. Sovittelu on asiakkaille vapaaehtoista koko prosessin ajan, ja kuka osapuolista vain voi peruttaa halutessaan suostumuksen sovitteluun. Mikäli kyseessä on vakava rikos eikä poliisilla ole tarkoitus ohjata asiaa sovitteluun, on hänen kuitenkin noudatettava hyvää hallintoa ja kerrottava asiakkaalle sovittelusta. (Poliisihallitus 2019, 13–15.)

Suostumuksen kysymisestä on käyty paljon keskustelua THL:n, poliisin, poliisihallituksen ja sovittelutoimijoiden kesken. Menettely on tällä hetkellä hyvin kirjavaa ja toimintatavat ovat erilaisia eri poliisilaitosten alueella. Rikosoikeuden professori, Matti Tolvanen (2020) on ottanut kantaa suostumuksen kysymiseen sovitteluun. Tolvasen mielestä rikosprosessia voi keventää, mikäli sovittelu kytketään prosessiin riittävän ajoissa mukaan. Hänen mielestään jo nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa sen, että poliisin ei tarvitse kysyä asiakkailta suostumusta sovitteluun. (Tolvanen 2020, 38–39.) Sovittelulain (Laki rikos- ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 9.12.2005/1015, 2 §) mukaan sovittelutoimiston tehtävä on selvittää sovittelun edellytyksissä osapuolten suostumus ennen kuin asia voidaan ottaa soviteltavaksi. Tolvanen ehdottaa myös, että rikosketjun käsittelyaikoja voidaan lyhentää sillä, että poliisi jättäisi esitutkinnan

tekemättä silloin, kun se ohjaa asian sovitteluun. Mikäli asiassa ei saavuteta sovittelutoimistossa sovintoa tai kyseessä on esim. virallisen syytteen alainen rikos, joka menee syyttäjän ratkaistavaksi, on esitutkinta aloitettava. (Tolvanen 2020, 39.)

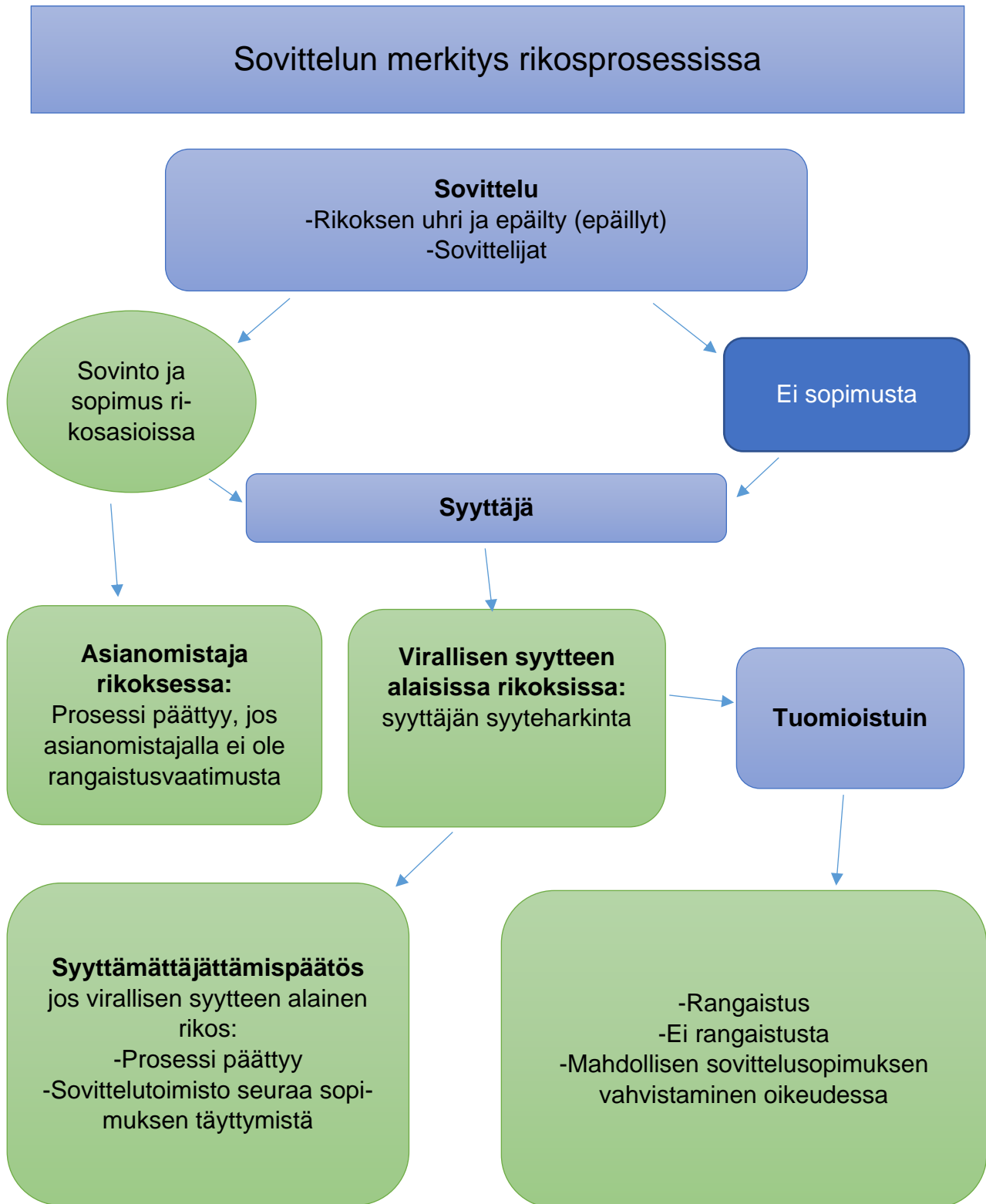
Poliisiammattikorkeakoulun yliopettaja Satu Rantaeskolan (2023) mukaan poliisilla tulee olla selkeä toimintamalli asiakirjojen antamiseen liittyen. Rikosprosessin sujuvoittaminen on kuitenkin välttämätön asia. Rantaeskolan mukaan asianosaisilla on oltava tietoa siitä, että sovittelu on vapaaehtoista ja asiakirjojen lähettäminen sovittelutoimistoon edellyttää suostumusta. Kyse on esitutkinta- ja syyteharkinta-aineiston yleisen salassapidon perusteella salassa pidettävästä tiedosta eikä tällä hetkellä ole säännöstä, jonka perusteella tiedot voitaisiin lähettää. Esitutkintalaki uudistui ja astui voimaan 1.10.2023. Esitutkintalain kohtiin 4:18 ilmoitus asianomistajan oikeuksista ja 4:16 ilmoitus epäillyn oikeuksista tuli maininta sovittelun mahdollisuudesta. (Esitutkintalaki 22.7.2011/805, 4 §; Rantaeskola 2023.)

3.2 Sovittelun merkitys rikosprosessissa

Rikosprosessilla tarkoitetaan sitä tapahtumaketjua, joka käynnistyy, kun rikos tehdään. Asia etenee esitutkintaan, syyteharkintaan ja päättyy oikeuskäsittelyssä annettavaan lainvoimaiseen tuomioon. Poliisin ja syyttäjän tehtävä on arvioida prosessin aikana rikosasian soveltuvuutta sovitteluun. Sovittelun merkitys rikosprosessissa (KUVIO 3) nähdään oikeusjärjestelmälle sitä täydentävänä tai korvaavana menettelynä. Sovittelussa ei kuitenkaan ratkaista rikosoikeudellista syyllisyyttä. Mikäli rikosasia päättyy sovittelutoimistoon ja sovittelussa syntyy sovittelusopimus, niin asian eteneminen rikosprosessissa riippuu siitä, onko kyseessä asianomistaja vai virallisen syytteen alainen rikos. (Jauhiainen 2021.) Asianomistajarikoksilla tarkoitetaan rikoksia, joissa syyttäjä saa nostaa syytteen ainoastaan asianomistajan vaatimuksesta (Esitutkintalaki 22.7.2011/805, 3 luku, 4 §). Mikäli asianomistajarikoksessa asianomistaja luopuu sovittelussa rangaistusvaatimuksesta, prosessi päättyy, ja tämä johtaa esitutkinnan lopettamiseen (Jauhiainen 2021).

Virallisen syytteen alaiset rikokset menevät aina syyttäjän harkintaan. Syyttäjä voi tehdä syyttämättä jättämispäätöksen, ellei yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista. Mikäli syyttäjä näkee oikeudenkäynnin ja rangaistuksen kohtuuttomana, hän voi jättää syyttämättä

kohtuusperusteeseen nojaten. Mikäli syyttäjä nostaa asiassa kuitenkin syytteen, voi tuomioistuimien jättää tietyissä tilanteissa syytetyn tuomitsematta tai lieventää rangaistusta. (Jauhiainen 2021.) Saavutettu sovinto voi olla peruste esitutkinnan lopettamiselle, rajoittamiselle tai syyttäjän syyttämättäjäättämiselle (Rikoslaki 19.12.1889/39, 6 luku, 6 §). Mikäli osapuolet eivät pääse sovittelussa sopuun, niin rikosprosessin kannalta sillä ei ole merkitystä, onko kyseessä asianomistaja vai virallisen syyteen alainen rikos. Sovittelutoimisto ilmoittaa asiasta jutun lähettäneelle viranomaiselle ja asia siirtyy takaisin rikosprosessiin. (Flinck 2013, 35.)

© Kalevi Juntunen

KUVIO 3. Sovittelun merkitys rikosprosessissa (mukaillen Flinck 2013)

4 YHTEISTYÖ

Yhteistyön tarpeen lisääntyminen on arkipäivää yhä useammassa työyhteisössä ja sen sujuva osaaminen on välttämätöntä. Aina ei riitä yhden työntekijän työpanos, vaan asioiden eteenpäin viemiseksi ja tietyn tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan työntekijöiden välistä yhteistyötä. (Isoherranen 2012, 38.) Yhteistyötä tehdään organisaatioiden sisällä sekä niiden välillä, ja yhteistyön sisältö sekä sen rakenteet vaihtelevat tarpeen mukaan. Yhteistyön taustalla on usein jokin käytännön ongelma, johon etsitään yhdessä ratkaisua. Yhteistyö on tavoitteellista yhdessä tekemistä ja tiedon jakamista. Yhteistyö ei ole aina itsestään selvää, vaan siihen täytyy panostaa ja käyttää aikaa. Mikäli yhteistyö koetaan kuormittavana ja aikaa vievänä toimintona, niin se ei tuota toivottua tulosta. Positiiviseksi koettu yhteistyö voimaannuttaa, tuo energiaa ja vahvistaa työssä jaksamista. Mikäli yhteistyö toimii hyvin, niin sillä voi saada aikaiseksi sellaisia tuloksia, jotka eivät onnistuisi ilman yhteistyötä. (Aira 2012, 128–133.)

Yhteistyöllä pyritään saavuttamaan yhteisiä tavoitteita, ja tämä pitää sisältää myös ihmisten välistä vuorovaikutusta sekä sosiaalisia suhteita (Isoherranen 2006, 14). Keskinäisellä vuorovaikutuksella on suuri merkitys, jotta yhteistyö saadaan onnistumaan parhaalla mahdollisella tavalla. Vuorovaikutusta tapahtuu kasvotusten ja yhä enenevässä määrin myös verkon välityksellä. Fyysinen välimatkakaan ei ole tänä päivänä esteenä, koska verkkoyhteistyö on kehittynyt ja ihmisten tietotekniset taidot ovat lisääntyneet. Jotta yhteistyö saadaan toimimaan, niin jokaisen tulee sitoutua yhteistyön tekemiseen ja luottaa toisiinsa sekä heidän ammattitaitoonsa. (Aira 2012, 129–131.) Henkilökemioilla on suuri merkitys yhteistyön tekemisessä. Mikäli henkilökemiat toimivat, niin motivaatiota löytyy yhdessä tehtävään työhön. Henkilökemiat eivät kuitenkaan saa olla yhteistyön esteenä, vaan jokaisen toimijan on tehtävä parhaansa, että asiakkaat saavat tasapuolista ja laadukasta palvelua.

4.1 Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö

Moniammatillisen ja monialaisen yhteistyö merkitys on erilainen, vaikka käsitteitä käytetään usein synonyymeinä. Moniammatillisuus koetaan usein organisaation sisällä tapahtuvana toi-

toimintana ja monialaisuus puolestaan hallinnon sekä työyhteisöjen välisenä toimintana. (Isoherranen 2012, 20–22.) Monialaisen yhteistyön perustana on asiakaslähtöisyys ja tavoitteena on tehdä asiakkaan eteen työtä, jossa työntekijä voi hyödyntää omaa erityisosaamista. Kyseessä on jaettu asiantuntijuus ja työntekijöiden yhteinen tahtotila, jossa arvostetaan kaikkien osapuolten ammatillista osaamista. (Tuulensalo, Kumpulainen & Kekkonen 2017, 14.) Moniammatilliset tiimit voidaan jakaa kolmeen ryhmään: viralliset tiimit, yhteistyöverkostot ja asiakastiimit (Isoherranen 2006, 73). Sovittelutoimiston ja poliisin välillä toimii yhteistyöverkosto. Verkoston jäsenet kuuluvat omiin organisaatioihin, ja yhteistyötä tehdään asiakkaan parhaaksi. Toimintatavan rikkautena nähdään eri koulutus- ja ammattitaustoista tulevien henkilöiden välinen yhteistyö (Kaivola 2003, 26–27). Työssä onnistuakseen työntekijät tarvitsevat hyviä vuorovaikutustaitoja ja sellaisen toimintakulttuurin, jossa on mahdollista nostaa esille erilaisia näkökulmia, vaikka tullaan eri organisaatioista (Isoherranen 2006, 23).

4.2 Hyvä hallinto

Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava lakia ja tunnettava soveltamisohjeet. Lapin sovittelutoimisto ja Lapin poliisilaitos noudattavat toiminnassaan mm. hallintolakia, joka on ns. yleislaki. Hallintolaissa säädetään hyvän hallinnon perusteista, ja se sisältää viranomais-ten yhteistyötä koskevat perussäännökset. Hallintolain yksi tarkoitus on pyrkiä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä hallinnon alan sisällä ja eri organisaatioiden välillä. Viranomaisella on velvoite yhteistyöhön silloin, kun kyseessä on hallintotehtävän hoitamisesta ja asia on viranomaisen toimivaltaan kuuluva. (Hallintolaki 6.6.2003/434, 10 §.) Viranomaisten välisestä yhteistyöstä on säännelty tarkemmin erityislaissa, kuten poliisilaissa ja laissa rikos- ja eräiden riita-asioiden sovittelusta. Viranomaisyhteistyötä tehdään eri syiden vuoksi, esimerkiksi asiakkaan saaman palvelun tai resurssien vuoksi. Hyvän hallinnon mukaan viranomaisen on kohdeltava asiakkaita tasapuolisesti ja toimien on oltava puolueettomia (Hallintolaki 6.6.2003/434, 6 §). Viranomaisyhteistyö vaatii molemminpuolista luottamusta ja yhteistä tahtotilaa hoitaa asiat mahdollisimman hyvin.

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen rikostutkijoiden yhteistyön nykytilaa ja yhteistyön toimintatapoja sekä selvittää, miten yhteistyötä voitaisiin kehittää toimivammaksi niin, että sovittelualoitteiden määrää saataisiin nostettua. Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa, miten yhteistyö toimii, miten yhteistyötä voisi kehittää ja sovittelutietoisuutta lisätä poliisin rikostutkijoiden keskuudessa, jotta asiakkaat saavat halutessaan riittävää ja oikea-aikaista tarvitsemaansa lakisääteistä sovittelupalvelua asuinpaikkakunnasta riippumatta.

Opinnäytetyöllä etsitään vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaiseksi Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen välinen yhteistyö on koettu?
2. Miten Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen yhteistyötä tulee jatkossa kehittää, jotta sovittelualoitteita ohjautuisi enemmän sovittelutoimistoon?

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena toimintatutkimuksena. Laadullinen tutkimus on yksi tieteellisen tutkimuksen menetelmä, jonka avulla tutkitaan kokonaisvaltaisesti kohteen laatua ja aineisto kerätään luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161–164.) Valitsin laadullisen lähestymistavan, koska halusin saada vastaajilta ainutlaatuisia ja syvällisiä vastauksia. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tiettyä toimintaa, tarkoituksena ei ole pyrkiä tilastollisiin yleistyksiin (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98). Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysimenetelmällä.

6.1 Toimintaympäristö ja kohderyhmä

Lapin sovittelutoimisto tuottaa lakisääteistä rikos- ja riita-asioiden sovittelupalvelua 18 kunnan alueella Lapissa (pois lukien Rovaniemi, Ranua ja Posio). Lapin poliisilaitoksen toimialueeseen kuuluu 21 kuntaa. Tämä opinnäytetyö toteutetaan Lapin sovittelutoimiston toimialueella toimiville rikospoliisin tutkijoille. Tähän alueeseen kuuluu 13 poliisiasemaa, jotka sijaitsevat Kemissä, Torniossa, Ylitorniolla, Pellossa, Kolarissa, Muoniossa, Enontekiöllä, Utsjoella, Inarissa, Kittilässä, Sodankylässä, Kemijärvellä ja Sallassa (Poliisi 2023).

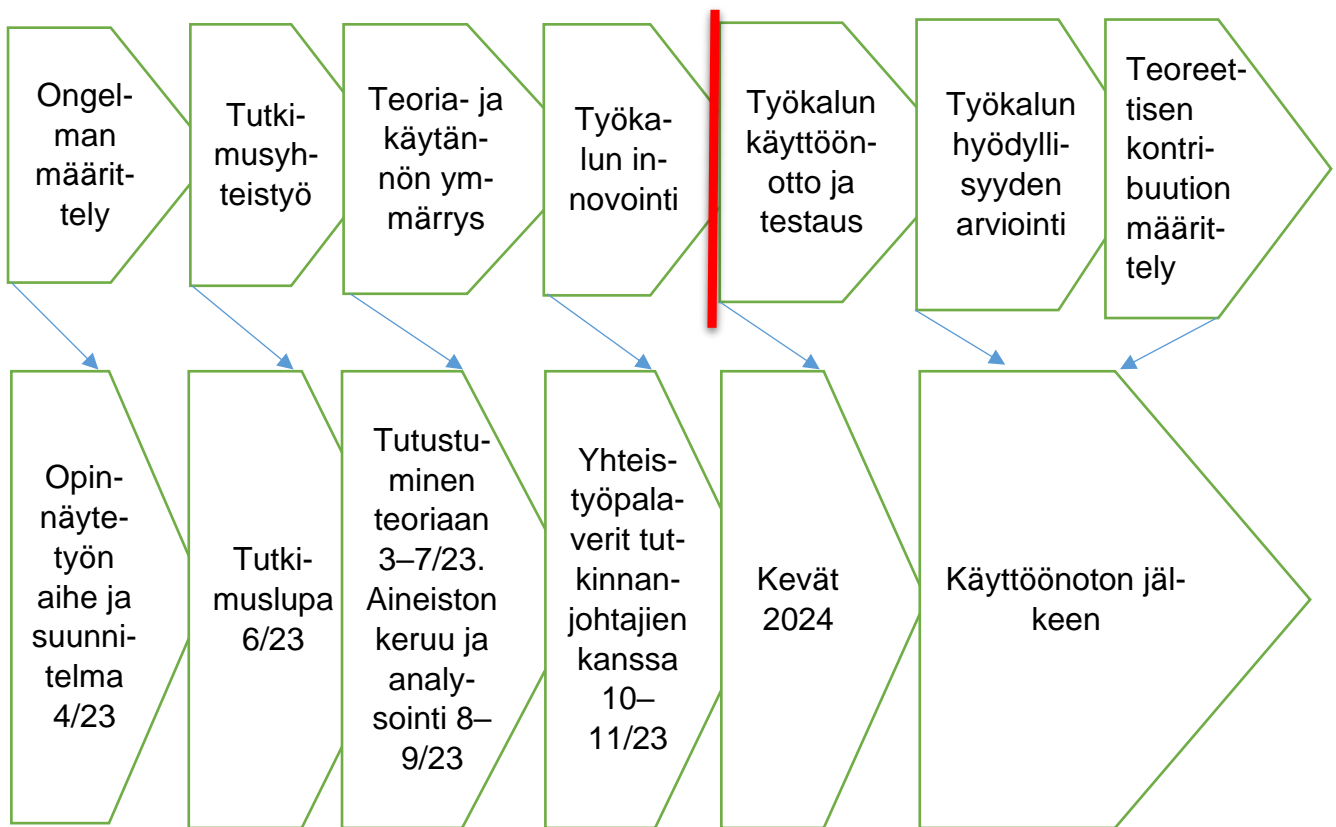
Lapin poliisilaitoksen Oikeusyksikkö lähetti avoimen Webropol-kyselyn valitulle kohderyhmälle. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon tai heillä on kokemusta asiasta. Laadullisessa tutkimuksessa tiedonantajien valinta on harkittu ja tutkimukseen sopiva. (Tuomi ym. 2018, 98.) Tällä tutkimusmenetelmällä sain tietoa rikostutkijoiden kokemuksesta sekä mahdollisista kehittämistarpeista sovittelutoimiston ja poliisin väliseen yhteistyöhön liittyen.

6.2 Konstruktiivinen lähestymistapa

Toteutin opinnäytetyön konstruktiivisena tutkimuksena. Konstruktiivisella tutkimusotteella on tarkoitus luoda konstruktio, joka voidaan määritellä kehitetyksi ja testatuksi työkaluksi. Konstruktion avulla voidaan ratkaista jokin aito käytännön ongelma, johon löydetään uusi ja pe-

perusteltu ratkaisu. (Uusitalo & Kohtamäki 2011, 293; Lukka 2006, 112.) Konstruktiivisen lähestymistavan tyypillisiä piirteitä ovat käytännönläheisyys, toiminnallisuus ja hyödyllisyys (Uusitalo ym. 2011, 283).

Konstruktiivisen tutkimusprosessin vaiheisiin kuuluu ongelman määrittely, luottamuksellisen suhteen rakentaminen tutkijan ja organisaation välille, teoreettisen sekä käytännöllisen ymmärryksen hankkiminen tutkittavasta asiasta, työkalun innovointi, käyttöönotto ja testaus sekä tulosten arviointi ja raportointi. (Uusitalo ym. 2011, 287–288.) Tutkimusprosessi käynnistyi ongelman määrittelyllä, eli pohdin opinnäytetyön aihetta ja tein tutkimussuunnitelman. Tutkimusyhteistyö lähti käyntiin Lapin poliisilaitoksen oikeusyksikön kanssa hakiessani tutkimuslupaa. Tutkimusprosessin kolmannessa vaiheessa keskityin tutkittavan ongelman teoreettiseen ja käytännölliseen ymmärtämiseen kirjallisuuden avulla. Yhteistyön kehittämissuunnitelmaa pohdittiin yhdessä Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen tutkinnanjohtajien kanssa Kemissä 26.10.2023 ja Luostolla 2.11.2023. Neljännessä vaiheessa luotu työkalu otetaan käyttöön ja testataan. Prosessi työkalun innovoinnista sen käyttöönottoon ja kehittämiseen vie aikansa, joten käyttöönotto ei toteutunut vielä tämän opinnäytetyön aikana. (Uusitalo ym. 2011, 288). Seuraavassa kuviossa on kuvattu opinnäytetyön eteneminen konstruktiivisen tutkimuksen mukaisesti. (KUVIO 4).

KUVIO 4. Opinnäytetyön eteneminen konstruktivisen tutkimuksen mukaisesti (mukaillen Lukka 2001)

6.3 Aineiston keruu ja analyysi

Aineistonkeruumenetelmäksi valitsin puolistrukturoidun kyselylomakkeen (LIITE 1), joka toteutettiin avoimena Webropol-kyselynä. Lapin poliisilaitoksen toimialue on maantieteellisesti laaja, joten kysely oli tehokkain tapa saada vastauksia rikostutkijoilta. Yhdessä kysymyksessä on monivalintavaihtoehto, ja muut kysymykset ovat avoimia. Avoimien kysymysten tarkoitus on, että ne eivät ehdota valmiita vastauksia, vaan vastaajat voivat ilmaista itseään omin sanoin. Kyselylomakkeen esitestaaminen on tärkeää, jotta tutkija saa toivomaansa tietoa vastausten sisällöstä sekä varmistuu siitä, että vastaajat ymmärtävän kysymykset samalla tavalla kuin tutkija. (Hirsjärvi ym. 2009, 201–204.)

Lähetin alkuperäisen kyselylomakkeen ja saatekirjeen Lapin poliisilaitoksen oikeusyksikköön, missä esitestauksen suoritti kaksi henkilöä. Esitestauksen jälkeen sain testaaajilta ehdotuksia parantaa ja muuttaa kyselylomaketta. Alun perin oli tarkoitus, että kaikki kysymykset

ovat avoimia kysymyksiä, mutta testauksen jälkeen muutin yhden kysymyksen monivaltakysymykseksi. Muokkasin myös hieman saatekirjeen sanamuotoa.

Aineiston keruu toteutettiin 21.8.2023–10.9.2023. Webropol-kyselyn linkki ja saatekirje (LIITE 2) lähetettiin Lapin poliisilaitoksen Oikeusyksikön toimesta valitulle kohderyhmälle. Kohderyhmään kuului 27 rikostutkijaa Kemistä, Tornioista, Kittilästä, Ivalosta, Kemijärveltä ja Sodankylästä. Lisäksi kyselylomake lähetettiin valvonta- ja hälytystoiminnassa oleville poliiseille. Tämän kohderyhmän lukumäärästä minulla ei ole tietoa, koska se on poliisin taktista tietoa, jota ei anneta julki.

Kyselylomakkeen ensimmäinen kysymys sisälsi tietoisuuden suostumukseen, jossa tiedonantaja antoi suostumuksen vapaaehtoisesta osallistumisesta opinnäytetyöhön. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston riittävyttä sekä kylläisyyttä kuvataan saturaatiolla. Saturaatio tarkoittaa sitä, että vastaukset alkavat toistamaan itseään eivätkä tiedonantajat tuota tutkimuksen kannalta enää mitään uutta tietoa. (Tuomi ym. 2018, 99.) Seurasin aktiivisesti aineiston saturaatiota sitä mukaa, miten vastauksia tuli kahden ensimmäisen viikon aikana, jolloin kysely oli auki. Saturaatio ei toteutunut, joten pyynnöstäni Lapin poliisilaitos lähetti yhden kerran muistutusviestin kyselyyn vastaamisesta. Tiedonantajista seitsemän vastasi kyselyyn. Valmista tekstiä tuli 2 sivua Arialin fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1,5.

Tutkimusaineiston keräämisen jälkeen kävin aineistoa huolella läpi. Luin aineistoa läpi useita kertoja, kunnes löysin yhtäläisyyksiä vastausten välillä. Tämän jälkeen analysoin kyselyn vastaukset induktiivisella sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysi on prosessi, joka voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen: valmistelu, järjestäminen ja raportointi. Valmisteluvaihe aloitetaan analyysiyksikön valinnalla, joka voi olla sana tai teema. Analyysiyksikön tulee olla tarpeeksi laaja, jotta se kuvaa kokonaisuutta, mutta myös tarpeeksi suppea tukeakseen prosessin etenemistä. Järjestämisvaiheessa alkuperäinen tieto pelkistetään ja aineistosta karsitaan epäolennainen pois. Pelkistetyt asiat ryhmitellään ja etsitään samankaltaisuuksia, jotka yhdistellään eri luokkiin. Luokittelun tavoitteena on luoda merkityksiä kuvattavalle ilmiölle sekä lisätä ymmärrystä ja tietoisuutta. Raportointivaiheessa analyysiprosessin eteneminen ja saadut tulokset kuvataan mahdollisimman tarkasti tutkimuksen luotettavuuden varmistamiseksi. Ensimmäisistä sisällönanalyysi perustuu induktiiviseen päättelyyn, jota ohjaavat tutkimuksen tarkoitus ja kysymysten asettelu. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimustehtävät voivat tarkentua

myös aineiston keruun ja analyysin aikana. (Kylmä & Juvakka 2007, 112–113; Tuomi ym. 2018, 123–124.)

7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Tässä luvussa kuvaan opinnäytetyön tulokset tutkimuskysymysten mukaisesti. Tutkimuskysymyksillä haettiin tietoa Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen väliseen tiedonkulkuun, yhteistyöhön ja yhteistyön kehittämiseen. Kyselyyn vastasi seitsemän Lapin poliisilaitoksen rikostutkijaa, jotka tekevät asiakas- ja yhteistyötä Lapin sovittelutoimiston kanssa.

7.1 Rikostutkijoiden ajatuksia tiedonkulusta ja yhteistyöstä

Rikostutkijoilta kysyttiin monivalintakysymyksellä, miten Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen välinen tiedonkulku toimii tällä hetkellä. Vaihtoehtoina oli: ei lainkaan, toimii ajoittain, ei erityistä ongelmaa, toimii pääasiassa hyvin, toimii moitteettomasti. Rikostutkijoista 29 % vastasi, että tiedonkulku toimii pääsääntöisesti hyvin ja 71 % vastasi tiedonkulun toimivan moitteettomasti.

Suurin osa rikostutkijoista koki, että yhteistyö toimii hyvin eikä yhteistyön tekemisessä ole haasteita. Sovittelutoimiston henkilöstön kanssa on voitu yhdessä miettiä, mikä milloinkin on toimivin tapa edetä mahdollisten sovittelualoitteiden suhteen. Rikostutkijat toivoivat kuitenkin, että sovittelualoitteen voisi tehdä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja yhteyttä sovittelu-toimiston kanssa pidettäisiin matalalla kynnyksellä. Yhteistyön toivottiin olevan tuloksellista ja pitkäjänteistä, jotta asiakkaat pääsevät sovittelun piiriin. Toivottava tilanne yhteistyön osalta on keskinäisen vuorovaikutuksen toimivuus ja aikataulujen jouhevuus. Tuloksellisuus vahvistaa yhteistä näkemystä yhteistyöstä.

Tietenkin toivon sen olevan tuloksellista ja pitkäjänteistä, että ihmiset saavat sovittelun kautta hoidettua asioita ja mahdollisesti myös mielenrauhan niissä asioissa, jotka on mahdollista sovittaa.

Mielestäni yhteistyö toimii oikein hyvin ja toivoisin sen jatkuvan edelleen.

Yhteistyössä koettiin kuitenkin myös haasteita ja yhtenä oleellisena asiana nousi esille rikostutkijoiden tietämättömyys sovitteluprosessista ja sen etenemisestä.

Lähinnä oma tietämättömyys. Pitäisi perehtyä siihen, miten sovittelu käytännössä toimii ja millaiset jonot siellä ovat ja miten asia etenee siitä eteenpäin. Lähinnä nämä olisi hyvä tietää myös siksi, että kun poliisissa neuvoo asiakkaita ja kertoo heille sovittelusta, niin osaa kertoa oikeat seikat.

7.2 Rikostutkijoiden ajatuksia yhteistyön kehittämisestä

Rikostutkijat kokivat yhteistyön kehittämisen kannalta poliisin ja sovittelutoimiston väliset säännölliset palaverit tarpeellisina, jotta yhteisistä käytännöistä päästään keskustelemaan ja sopimaan yhdessä. Sovittelusta kaivataan infomateriaalia, jotta sovittelutietoisuus lisääntyy rikostutkijoiden keskuudessa ja sovittelusta sekä sen merkityksestä osataan kertoa asiakkaalle paremmin. Rikostutkijat toivat esille, että myös sovitteluprosessin kertaamiselle on tarvetta.

Ehkä jonkinlainen palaveri/keskustelutilaisuus esim. kerran vuodessa.

Uudelle tutkijalle voi olla vaikeampi hahmottaa käytännön asiat sovittelumenettelyssä. Esim. missä vaiheessa tutkintaa tehdään sovittelualoite, mistä asioista voidaan sopia ja mikä on sovittelupäätöksen vaikutus tutkintaan ja syyteharkintaan. voisihan tästä yhteistyöstä olla joku infomateriaali, ellei semmoista jo ole.

Monesti asiakkaat kyselee sovittelun yksityiskohdista ja mahdollisuuksista, kun sovittelun mahdollisuutta heille ehdottaa. Olisi hyvä paremmin tietää mitä kaikki erilaisia mahdollisuuksia sovittelussa voisi olla, vaikka toki jokainen tapaus on yksilö.

Osa rikostutkijoista osaa hyödyntää sovittelua hyvin, mutta kaikille rikostutkijoille sovitteluun ohjaaminen ei ole helppoa. Rikostutkijat kaipaavat käytännön esimerkkejä onnistuneista sovitteluista, joita voi käyttää sovittelun markkinointiin asiakkaille. Rikostutkijat kertoivat, että sovittelualoitteiden tekemiseen vaikuttaa asiakkaiden suostumus sekä tutkijan oma asenne esittää asioita sovitteluun. Rikostutkijoiden ja sovittelutoimiston henkilökunnan keskinäinen vuorovaikutus koetaan tärkeänä asiana, jotta tutkija saa riittävän tiedon sovittelusta ja sen kuluista.

Jos asiakkaat olisivat siihen halukkaampia. Kaikki eivät nimittäin halua kohdata toista osapuolta, olipa asema esitutkinnassa kumpi vain ja rikosnimike mikä tahansa. Lähisuhdeväkivalta-asioissa oma suhtautumiseni sellaisten sovittelussa on henkilökohtaisesti ristiriitainen, mutta harkitsen sitä tapauskohtaisesti.

Meillä poliiseilla katsantokanta on enemmän prosessilähtöinen. Ehkä voisi olla hyvä tietää enemmän sovittelun merkityksestä asiakkaille. Kaivaa ja tuoda jollain tavalla esille hyviä onnistumisia eli sitä, miten sovittelu on auttanut asiakasta. Näitä voisi tarvittaessa käyttää myös sovittelun markkinoinnissa asiakkaille.

8 YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN

Lapin sovittelutoimisto tuottaa sovittelupalvelua samalla toimialueella kuin Lapin poliisilaitoksen 2. ja 3. kenttäjohtoalue (KJ) toimivat. Kehittämissuunnitelman tiimoilta pidettiin ensimmäinen palaveri Lapin sovittelutoimistossa Kemissä 26.10.2023. Tähän palaveriin oli kutsuttu 2. kenttäjohtoalueeseen kuuluvia tutkinnanjohtajia. Palaveriin osallistui Lapin poliisilaitokselta rikosylikonstaapeli ja rikoskomisario sekä Lapin sovittelutoimistolta sovitteluohjaaja. Tutkinnanjohtajia oli kutsuttu palaveriin enemmänkin, mutta yllättävien ja kiireellisten tapahtumien vuoksi palaveriin pääsi paikalle kaksi henkilöä. Kehittämissuunnitelman tiimoilta pidettiin toinen palaveri Luostolla 2.11.2023. Palaveri ajoittui Lapin poliisilaitoksen 3. kenttäjohtoalueen koulutuspäivien yhteyteen. Palaveriin osallistui neljä rikoskomisariota. Lapin sovittelutoimiston sovitteluohjaaja ei päässyt paikalle, koska sovitteluohjaajilla oli samaan aikaan oma palaveri rikostutkijoiden kanssa. Kerroin molemmissa palavereissa, Kemissä ja Luostolla opinnäytetyön aiheesta, palaverin tarkoituksesta ja tavoitteesta sekä esittelin opinnäytetyön kyselyn tulokset. Tavoitteena on kehittää Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen yhteistyön kehittämissuunnitelma.

Opinnäytetyön tulosten tarkastelun jälkeen käytiin kokoavaa keskustelua. Molemmissa palavereissa todettiin, että kyselyyn olisi toivottu enemmän vastauksia, mutta tarvittava tieto saatiin kuitenkin näiden tulosten pohjalta. Esille nousi myös se, että osa rikostutkijoista kokee jo nykyisen yhteistyön toimivana ja he ovat saattaneet jättää sen vuoksi vastaamatta kyselyyn. Lisäksi poliisissa on vaihtunut henkilöstöä lyhyessä ajassa ja osalla on vielä perehdytys menossa. Voi olla, että tämänkin vuoksi oli haastavaa vastata kyselyyn, jos aihe on vielä vieras. Poliisille tulee paljon erilaisia kyselyjä, ja osa näistä saattaa jäädä unholaan muiden työkiireiden vuoksi. Yleisen keskustelun jälkeen siirryttiin pohtimaan yhteistyön kehittämistä, mikä toimii jo nyt, mitä tulisi kehittää, millä tavoin ja mitä konkreettisia toimenpiteitä tarvitaan. Totesimme yhdessä, että sovittelutoimistolla ja poliisilla on jo olemassa yhteistyökäytäntöjä, mutta sovittuja toimintatapoja ei ole ylös kirjattu. Koronavuodet sotkivat osaltaan yhteistyön sujuvuutta, kun fyysisiä palavereita ei voitu pitää pariin vuoteen.

Keskustelua käytiin sovittelutoimiston lähettämästä kuukausitilastosta koskien sovittelualoitteita. Valtaosa tutkinnanjohtajista koki kerran kuukaudessa tulevan tilaston hyödyllisenä ja yksi tutkinnanjohtaja kertoi hyödyntävänsä saamiensa tietoja myös tavoitekeskusteluissa.

Osa tutkinnanjohtajista kertoi myös toisinaan välittävän saamiensa tietoja tutkijoille. Näin tehdään varsinkin silloin, jos sovittelualoitteita ei ole tehty tai niitä on tehty runsaasti sovittelutoimistoon. Esille nousi myös se, voisiko kuukausitilasto tulla harvemmin, vaikka kolmen kuukauden välein. Lopputulemana kuitenkin päädyttiin siihen, että kuukausitilasto tulee kerran kuukaudessa ja sovittelutoimistossa lisätään nykyisten tietojen lisäksi asianimikkeet. Asianimikkeet auttavat poliiseja tiedostamaan ja tunnistamaan sen, kuinka laajasti erilaisia asioita voi lähettää sovittelutoimistoon.

Kyselyssä nousi esille, että tutkijat kokevat yhteistyöpalaverit tärkeiksi ja tätä toimintaa on tarpeellista jatkaa. Kokemus on, että palaverien myötä tullaan tutuiksi, yhteydenpito tapahtuu matalammalla kynnyksellä ja sovittelualoitteita on helpompi tehdä sovittelutoimistoon. Tutkinnanjohtajien kanssa kävimme keskustelua palaverien kokoonpanosta ja määrästä vuositasolla. Sovittelutoimistossa Kemissä 2. kenttäjohtoalueella tullaan järjestämään palaveri neljä kertaa vuodessa. Sovittelutoimiston toimipisteessä Sodankylässä 3. kenttäjohtoalueella palaveri pidetään kerran vuodessa. Palaverien määrän vaihtelu johtuu toiminta-alueen pitkistä välimatkoista. Keskustelua käytiin myös uusien tutkijoiden ja tutkinnanjohtajien perehdytyksestä sovitteluasioihin. 2. kenttäjohtoalueella tähän tehtiin konkreettinen suunnitelma (TAULUKKO 1) ja uudet tutkijat tulevat vierailemaan sovittelutoimistossa. 3. kenttäjohtoalueella käyttöön otetaan vierailut Sodankylän toimipisteessä ja pyritään hyödyntämään tarvittaessa myös videoyhteyttä. Käytännön toteutus vaatii sen, että yhteys otetaan kahden poliisilaitoksen välillä, jolloin sovittelutoimiston henkilöstön on mentävä paikalliselle poliisilaitokselle yhteyden muodostamista varten. Lapin poliisilaitoksella on valmistumassa perehdytysopas, ja tutkijat pitivät tärkeänä, että oppaaseen tulee selkeä kirjaus myös sidosryhmäyhteistyöhön liittyvästä perehdytyksestä.

Lapin poliisilaitos on nimennyt kaksi sovitteluyhdyshenkilöä. Yhdyshenkilöinä toimii rikoskomisariat Kemissä ja Rovaniemellä. Molemmat yhdyshenkilöt osallistuivat myös palavereihin. Yhdyshenkilöillä on pääsy poliisiin USEL-kansioon (uhri-, sovittelu-, edunvalvonta- ja lähestymiskieltoasiat), josta löytyy v. 2020 rikosasioiden sovittelusta tehty koulutusmateriaali poliisille. Kummallakaan yhdyshenkilöllä ei ole ollut kyseinen materiaali käytössä. Materiaalin koettiin olevan liian laaja, eikä sitä tämän vuoksi haluttu ottaa käyttöön. Lapin sovittelutoimistolla on olemassa oma PowerPoint-diasarja, joka on lyhyempi ja tiivistetympi samasta aiheesta. Molemmat kenttäjohtoalueet halusivat sovittelutoimiston materiaalin käyttöönsä sisäistä koulutusta varten. Sovimme, että sovittelutoimisto lisää dioihin vielä keskusteluissa

esille nousseita asioita mm. internetlinkkejä sovitteluun liittyvistä videoista. Kyselyssä nousi esille, että tutkijat kaipaavat infokansiota sovittelusta. Aiheesta keskusteltiin molemmissa palaverissa ja lopputuloksena on se, että sovittelutoimiston PowerPoint-diasarja toimii jatkossa toivottuna ”infokansiona”. Tutkinnanjohtajat laittavat materiaalin sisäiseen tiedonjakeluun omissa kanavissaan.

Molemmissa palaverissa keskustelua käytiin hyvin laajasti myös monesta käytännön asiasta. Henkilöstövaihdosten myötä työkäytäntöihin on tullut muutoksia, joista osa on vielä epäselviä tai kaipaavat tarkennusta. Näitä asioita ovat mm. aloitteen tekeminen poliisissa sekä siihen liittyvä materiaali ja aloitteen palauttaminen sovittelutoimistosta takaisin poliisille, ulkomaalaisiin asiakkaisiin liittyvät kysymykset ja tulkkien käyttäminen, poliisin tutkinta-ajat ja sovitteluprosessin kesto, sovittelupalvelun saatavuus – liikkuvatko asiakkaat vai sovittelijat, asianomistajan vahingonkorvaukset ja tähän liittyvä tiedottaminen.

Kemin palaverissa nousi esille myös sovittelutoimiston työntekijöiden aiemmat, säännölliset käynnit poliisilaitoksella. Sovittelutoimiston työntekijät kävivät ennen koronavuosiä kerran viikossa rikosten esikäsittelyryhmässä. Käynnit olivat lyhyitä, mutta tehokkaita ja yhteistyön kannalta toimivia. Tällöin poliisi antoi sovittelutoimiston työntekijälle sovittelualoitteita ja taustoitettiin oleelliset tiedot samalla. Koronapandemia keskeytti nämä käynnit, ja rikosten esikäsittelyryhmän toiminta siirtyi kesällä 2023 Rovaniemelle. Rikoskomisarion mielestä tätä toimintatapaa voisi kehittää jollakin tapaa yhdessä lyhytkestoisien tutkintaryhmän kanssa. Tällä hetkellä poliisilla on paljon rikosilmoituksia, jotka soveltuisivat sovitteluun, kunhan jollakin olisi aikaa käydä läpi näitä juttupinoja.

Luoston palaverissa keskustelu oli vilkasta ja idearikasta. Esille nousi, että 3. kenttäjohtoalueella myös poliisin kenttämiehet suorittavat tutkintaa ja heillä on eri esihenkilö, joka työskentelee Rovaniemellä. Tutkinnanjohtajat pitivät tärkeänä, että sovittelutoimisto ottaa yhteyttä kenttämiesten esihenkilöön ja esittää hänelle, että kenttämiehille tarjottaisiin myös sovittelun esittelyä sovittelutoimiston toimesta. Lisäksi tutkinnanjohtajat esittivät, että sovittelutoimiston verkkosivuille lisättäisiin tietoa etäsovittelun mahdollisuudesta koska välimatkat ovat tunnetusti Lapissa pitkät. Lisäksi verkkosivuille kaivattiin erilaisia tarinoita onnistuneista sovitteluista. Nämä tiedot helpottaisivat poliisin markkinointia sovittelusta asiakkaille. Näiden molempien palaverien pohjalta olen kirjannut yhteistyön kehittämissuunnitelman, joka kävi vielä sähköpostikierroksella tutkinnanjohtajilla 6.–16.11.2023.

Rikostutkijoille tehdyn kyselyn ja tutkinnanjohtajien kanssa käytyjen yhteistyöpalavereiden pohjalta valmistui Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen yhteistyön kehittämissuunnitelma (TAULUKKO 1). Suunnitelmaan kirjattiin neljä konkreettista kohtaa, joihin yhteistyössä tullaan jatkossa kiinnittämään huomiota. Näitä ovat kuukausitilasto, yhteistyöpalaverit, uusien tutkijoiden perehdytys ja ”infokansio”. Suunnitelmassa eriteltiin myös poliisin 2. ja 3. kenttäjohtoalueiden sekä sovittelutoimiston roolit toimijoina. Lisäksi sovittelutoimiston tehtäviksi tuli yhteistyön luominen 3. kenttäjohtoalueen kenttämiesten esihenkilöön sekä verkkosivujen päivitys referenssien ja etäsovittelun mahdollisuudesta.

Yhteistyön kehittämissuunnitelmaan kirjattiin myös yhteistyön kannalta muuta huomioitavaa (TAULUKKO 1). Nämä kirjaukset ovat sellaisia, joista ajateltiin olevan hyötyä rikostutkijan arjessa ja asiakastyössä. Oleellinen tieto on sovittelualoitteen tekemisestä niin rikos- tai riita-asiassa, mihin aloite tehdään ja mitä siinä tulee olla mukana. Toinen tärkeä tieto on se, mihin sovittelutoimisto palauttaa tiedon sovittelussa olleesta asiasta. Poliisia kiinnostaa myös tutkinta-ajat ja niiden kesto. Suunnitelmasta käy ilmi, että sovittelutoimistolla on nopeutettu prosessi alle 18-vuotiaiden osalta ja poliisi voi laittaa asian samaan aikaan sovitteluun ja syyttäjälle. Lisäksi suunnitelmasta löytyy tietoa sovittelussa käytettävistä tulkeista, etäsovitteluista, sovittelupaikasta ja vahingonkorvausasioista.

TAULUKKO 1. Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen yhteistyön kehittämissuunnitelma

ASIA	2. KENTTÄJOHTO-ALUE	3. KENTTÄJOHTO-ALUE	SOVITTELU-TOIMISTO
Kuukausitilasto	Tutkinnanjohtajat jatkolähtävät tarvittaessa tilaston tutkijoille. Meri-Lapin yksikön johtaja ilmoittaa sovittelutoimistoon mahdollisista henkilöstömuutoksista tilaston jake-lun suhteen 2. KJ:lla	Tutkinnanjohtajat jatkolähtävät tarvittaessa tilaston tutkijoille. Tilastoja hyödynnetään kehityskeskusteluissa	Toimittaa tutkinnanjohtajille edellisen kuukauden tilaston heti seuraavan kuun alussa. Tilastossa tutkijan nimi, paikkakunta ja asianimikkeet
Yhteistyöpalaverit	Tutkijat ja tutkinnanjohtajat osallistuvat Kemissä sovittelutoimistolla palavereihin 3–4 kertaa vuodessa (tammi-, touko-, syys- ja joulukuussa)	Tutkinnanjohtajat ja tutkijat (mahdollisuuksien mukaan) osallistuvat Sodankylässä sovittelutoimistolla palavereihin kerran vuodessa (loka- tai marraskuu)	Järjestää palaverit ja lähettää kutsut
Uusien tutkijoiden ja tutkinnanjohtajien perehdytys sovitteluun	Tutkinnanjohtajan kohdalla rikoskomisario huolehtii vierailusta sovittelutoimistoon mahdollisimman pian. Tutkijan kohdalla perehdytyksestä vastaava henkilö käyttää tutkijan sovittelutoimistolla kahden ensimmäisen työviikon aikana. Poliisiharjoittelijoiden osalta nimetty harjoitteluo- hjaaja käyttää harjoittelijan sovittelutoimistolla harjoittelun alkupuolella tai viimeistään tutkintaharjoittelun aikana	Tutkinnanjohtaja huolehtii vierailusta sovittelutoimistoon tai mahdollisesta videoyhteydestä	Valmistautuu esittelemään sovittelutoimintaa
”Infokansio”	Rikoskomisario laittaa sovittelun esittely diat jakoon ryhmänjohtajille ryhmien projektikansioihin	Kemijärven rikoskomisario laittaa sovittelun esittely diat sisäiseen tiedonjakeluun	Muokkaa diaesityksen ja lisää oleelliset nettilinkit koskien sovittelu- videoita.

Lisäksi: Sovittelutoimisto ottaa yhteyttä kenttämiesten esihenkilöön ja tarjoaa sovittelu- esittelyä 3 alueen kenttämiehille.

Sovittelutoimisto huolehtii omille verkkosivuille referenssejä onnistuneista sovitteluista ja lisää tietoa etäsovittelun käytön mahdollisuudesta.

(jatkuu)

TAULUKKO 1. (jatkuu)

YHTEISTYÖN KANNALTA MUUTA HUOMIOITAVAA:	
Poliisi tekee sovittelualoitteen	Aloite tehdään: henkilosto@sovittelulappi.fi sähköpostiosoitteeseen. Sovittelutoimisto kuittaa saaneensa aloitteen. Aloitteessa tulee olla: tutkintailmoitus, henkilötietolehti ja väkivaltarikoksissa lääkärinlausunto. Varsinaista aloitelomaketta ei tarvitse välttämättä täyttää.
Poliisin tutkinta-ajat	Sovittelutoimisto pyrkii hoitamaan aloitteet mahdollisimman pian. Alle 18-vuotiaiden jutut kiilaavat aina jonon kärkeen. Poliisi voi laittaa jutun yhtä aikaa sovitteluun ja syyttäjälle. Sovittelu voi olla kesken, kun juttu menee syyteharkintaan.
Tulkkien käyttö sovittelussa	Sovittelutoimisto hankkii aina tarvittaessa ulkomaalaiselle asiakkaalle tulkin. Käytössä puhelin- tai Teams-tulkkaukset.
Etäsovittelut	Sovittelu voidaan tarvittaessa toteuttaa Teamsin välityksellä, mikäli asianosaisten välimatkat ovat kohtuuttoman pitkät tai kulkeminen on haastavaa.
Sovittelupaikka	Sovittelut toteutetaan Lapin sovittelutoimiston toimialueella (18 kuntaa) siellä, missä asianosaiset asuvat. Sovittelu toteutuu lähipalveluna.
Vahingonkorvaukset	Sovittelutoimisto ohjeistaa asiakkaita kääntymään Oikeusaputoimistoon puoleen korvausasioissa. Sovittelutoimiston nettisivulta www.sovittelulappi.fi löytyy linkki Henkilövahinkoasiainneuvottelukunnan oppaaseen, mistä asianomistajavoit katsoa myös korvaussummia.
Riita-asia	Mikäli asiassa ei ole tapahtunut rikosta, voi poliisi ohjeistaa asianosaista tekemään sovittelualoitteen suoraan sovittelutoimistoon www.sovittelulappi.fi -linkin kautta.
Sovittelualoitteen palautus	Sovittelutoimisto ilmoittaa asian tuloksesta/toimittaa päätöksen tai sovittelusopimuksen tutkintasihteerit.lappi@poliisi.fi -osoitteeseen.

Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen yhteistyön kehittämissuunnitelma tullaan ottamaan kokonaisuudessaan käyttöön tämän opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Vastuu yhteistyön kehittämisestä on Lapin poliisilaitoksen 2. ja 3. kenttäjohtoalueen tutkinnanjohtajilla, tutkijoilla, tutkintasihteereillä ja Lapin sovittelutoimiston sovitteluvastaavalla ja -ohjaajilla. Kehittämissuunnitelmaa tulee tarkastella yhdessä vuosittain, ja siihen tehdään tarvittavat muutokset tilanteiden tai tiedon muuttuessa. Käyttöönoton jälkeen kehittämissuunnitelmaa tulee tarkastella kriittisesti sen vaikuttavuuden ja hyödyllisyyden näkökulmista. Kehittämistoiminnassa nousee keskiöön tiedon käyttökelpoisuus. Mikäli saatu tieto on hyödynnettävissä, se voidaan ottaa käyttöön. Kehittämistoiminnassa tulosten käyttökelpoisuus tarkoittaa tulosten hyödynnettävyyttä ja siirrettävyyttä. Tulokset voidaan siirtää sellaisenaan tai muokattuna toiseen toimintaympäristöön. (Toikko & Rantanen 2009, 125–126.) Tämän opinnäytetyön osalta tulosten käyttökelpoisuus, hyödynnettävyys ja siirrettävyys jää tulevaisuuteen.

9 OPINNÄYTETYÖN POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa kyselyn avulla Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen rikostutkijoiden yhteistyötä ja mahdollisuuksia sovittelualoitteiden tekemiseen. Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa, miten yhteistyö toimii, miten yhteistyötä tulee kehittää ja sovittelutietoisuutta lisätä poliisin rikostutkijoiden keskuudessa, jotta asiakkaat saavat halutessaan riittävää ja oikea-aikaista tarvitsemaansa lakisääteistä sovittelupalvelua asuinpaikkakunnasta riippumatta. Tarkastelen tässä luvussa opinnäytetyön keskeisiä tuloksia, etiikkaa ja luotettavuutta. Pohdin omaa ammatillista kasvua opinnäytetyöprosessin aikana sekä tarkastelen opinnäytetyön tuloksista tekemiäni johtopäätöksiä sekä mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

9.1 Keskeisten tulosten tarkastelua

Aira (2012) on tutkinut väitöskirjassaan yhteistyön suhdetta työelämän välisessä vuorovaikutuksessa. Airan mukaan yhteistyö on tavoitteellista yhdessä tekemistä ja tiedon jakamista, jossa tärkeintä on ihmisten välinen vuorovaikutus, sitoutuminen yhteistyön tekemiseen sekä luottamus toisten ammattitaitoon. Keskinäinen luottamus tulee olla vahva, jotta yhteistyön tekeminen onnistuu parhaalla mahdollisella tavalla. (Airan 2012, 56, 129–133.) Opinnäytetyön vastauksista nousi esille, että Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen välinen yhteistyö on vaivatonta, toimii hyvin ja moitteettomasti. Lisäksi yhteyttä sovittelutoimistoon voi pitää matalalla kynnyksellä. Mieltä askarruttaviin kysymyksiin on löytynyt vastaukset ja asioista on keskusteltu yhdessä. Yhteistyön toivottiin olevan myös jatkuvaa ja jatkossa tuloksellista sekä pitkäjänteistä, jotta asiakkaat saavat mahdollisimman hyvää ja oikea-aikaista palvelua.

Viranomaisten välisestä yhteistyöstä on säännöksiä useissa erityislaissa, kuten poliisilaissa (Poliisilaki 22.7.2011/872) ja laissa rikos- ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 9.12.2005/1015). Hallintolain tarkoitus on pyrkiä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä ja se myös velvoittaa yhteistyön tekemiseen. Viranomaisyhteistyötä tehdään mm. asiakkaan saaman palvelun vuoksi. (Hallintolaki 6.6.2003/434, § 6, § 10.) Monialaisen yhteistyön perustana on asiakaslähtöisyys ja tavoitteena on asiakkaan eteen tehtävä työ hyödyntämällä omaa erityisosaamista (Tuulensalo ym.

2017, 14). Opinnäytetyön tuloksista nousi tärkeänä asiana esille, että sovittelutietoisuutta tulee lisätä varsinkin uusien rikostutkijoiden keskuudessa, jotta he osaavat ohjeistaa asiakkaita oikein sovittelun mahdollisuuksista. Tutkinnanjohtajien kanssa pidetyissä palavereissa sovittiin, että uudet tutkijat perehdytetään sovitteluun sovittelutoimistolla tai videoyhteyden välityksellä. Lisäksi sovittelutoimisto tuottaa sovittelun perusasioista perehdytyksen tueksi PowerPoint-diasarjan. Yhteistyön kehittämisen kannalta sovitteluprosessin kertaaminen sekä säännölliset palaverit poliisin ja sovittelutoimiston välillä koettiin tärkeinä. Palaverien käytännön toteutus tulee olemaan erilainen riippuen toimitaanko 2. vai 3. kenttäjohtoalueella. Toimialueemme pitkät välimatkat tulee ottaa toiminnassa huomioon.

Lapin poliisilaitoksella on rikostorjunnassa resurssivajetta ja eri esihenkilötasoilla on ollut poistumia sekä vaihdoksia (Heikkinen 2023, 9). Rikosoikeuden professori Matti Tolvasen tekemässä selvityksessä rikosketjun toimivuudesta nousee esille se, että poliisissa tapahtuvat henkilömuutokset eivät voi olla esteenä sovittelualoitteiden tekemiseen (Tolvanen 2020, 39). Tämä asia nousi esille myös 2. kenttäjohtoalueen tutkinnanjohtajien kanssa olleessa palaverissa. Palaverissa keskusteltiin sovittelutoimiston työntekijöiden aiemmista käynneistä poliisilaitoksella rikosten esikäsittelyryhmässä. Käynnit koettiin niin poliisin kuin sovittelutoimiston puolelta hyväksi ja toimiviksi käytännöiksi. Tolvasen mukaan sovittelualoitteet tulee tehdä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa eikä niitä tule laittaa jonoon odottamaan (Tolvanen 2020, 39). Poliisilla on tällä hetkellä paljon rikosilmoituksia, jotka soveltuvat sovitteluun, kunhan jollakin olisi aikaa käsitellä ja edelleen toimittaa sovitteluun sopivat ilmoitukset eteenpäin. Opinnäytetyöprosessin edetessä kokeilimme juttupinon purkamista tutkinnanjohtajan ja sovitteluohjaajan yhteistyössä. Tämä kokeilu osoittautui erittäin hyväksi ja pinosta siirtyi 32 rikosilmoitusta sovittelutoimistoon sovittelun edellytysten selvittelyyn.

Opinnäytetyössä saatujen vastausten ja käytyjen palaverien pohjalta valmistui Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen välinen kehittämissuunnitelma. Tavoitteena oli tehdä selkeä, lyhyt ja informatiivinen suunnitelma, joka voidaan ottaa arjessa helposti käyttöön. Sovittelutoimiston ja poliisilaitoksen toimialue on Lapissa laaja, joten kehittämissuunnitelmassa on tarpeen erotella jokaisen toimijan (poliisin 2. ja 3. kenttäjohtoalueet sekä sovittelutoimisto) roolit ja tehtävät.

9.2 Opinnäytetyön eettisyys

Tieteellisessä tutkimuksessa tutkimuksen tekijän on noudattava eettisiä periaatteita ja hyviä tieteellisiä käytäntöjä koko tutkimusprosessin ajan. Eettisiä periaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Tutkijan tulee suunnitella ja toteuttaa tutkimus huolellisesti. Kaikissa vaiheissa on toimittava objektiivisesti, jotta tutkijan puolueettomuus säilyy eikä tutkijan omat näkemykset vaikuta tutkimuksen tietoon. Tutkijan tulee merkitä kaikki tiedot näkyviin, myös sellaiset, jotka ovat mahdollisesti ristiriidassa tutkijan omien arvojen kanssa. Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen on tutkijan vastuulla tutkimuksen alusta loppuun saakka. (Hirsjärvi ym. 2009, 309–310; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 12–14.) Huomioin tutkimusta tehdessäni tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistuksen ja kiinnitin koko prosessin ajan huomiota omaan puolueettomuuteeni.

Tutkimusaiheen valinta on eettinen ratkaisu, ja tutkijan tulee pohtia mm. sitä, mikä on tutkimuksen yhteiskunnallinen ulottuvuus. Tutkimuksesta tulee olla hyötyä työntekijöille ja organisaatioille. Tutkimusprosessi käynnistyy tutkimussuunnitelmalla ja tutkimusluvan hakemisella siltä organisaatiolta, johon tutkimus toteutetaan (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 85–86, 218). Hain tutkimusluvan Lapin poliisilaitoksen oikeusyksiköstä. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja pohjautui tietoiseen suostumukseen. Lapin poliisilaitoksen oikeusyksikkö valitsi henkilöt, joille tiedote kyselystä (LIITE 2) ja kyselyn Webropol-linkki lähetettiin. Tiedotteesta kävi ilmi tutkimuksen sisältö ja sen kulku, luottamuksellisuus, saatujen tietojen käsittely sekä säilyttäminen ja tieto tulosten julkaisusta tutkimuksen valmistuttua. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 218–221.) Tutkimukseni tulee olemaan Lapin sovittelu-toimiston ja Lapin poliisilaitoksen hyödynnettävissä sen valmistuttua.

Hyvän tieteellisen käytön vastaisessa toiminnassa on kyse vilpistä tai piittaamattomuudesta. Vilpin tunnusmerkkejä ovat sepittäminen, vääristely ja plagiointi. Tällöin kyseessä on tulosten ja havaintojen tekaiseminen tai muuttaminen. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 15–17.) Plagioinnissa on kyse toisen henkilön tuottaman aineiston luvattomasta kopioinnista tai sen esittämistä omana tuotoksenaan. Mikäli tutkija lainaa toisen henkilön tekstiä, niin lainaus on osoitettava selkeästi lähdemerkinnällä. (Hirsjärvi ym. 2009, 26.) Piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä voi ilmetä mm. lupien pyytämättä jättämisenä, viittaamisena

virheellisesti aiempiin tutkimustuloksiin, lähteiden puutteellisena kirjaamisena ja omien saavutusten muunteluna sekä niillä harhaan johtamisena. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 18.)

Kehittämissosiossa olen maininnut palaveri- ja Luostolla osallistuvien henkilöiden ammattinimikkeet. Molemmat palaverit sovittiin poliisin paikallisten tutkinnanjohtajien kanssa jo elokuussa, kun kysely lähti liikkeelle. Tällöin sovimme, että nämä tutkinnanjohtajat ovat ne henkilöt, jotka kutsuvat palaveri- ja Luostolla osallistuvien henkilöiden kehittämisestä vastaavat muut tutkinnanjohtajat. Palaverien tarkoitus oli suunnitella ja toteuttaa Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen välinen yhteistyön kehittämissuunnitelma saatujen tutkimustulosten pohjalta.

9.3 Opinnäytetyön luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan tutkimuksen uskottavuuden, siirrettävyyden ja vahvistettavuuden näkökulmista. Uskottavuus kuvastaa sitä, että tutkija on kuvannut tulokset mahdollisimman selkeästi, jotta analyysin kulku on lukijan havaittavissa. Siirrettävyys tarkoittaa puolestaan sitä, että tulokset ovat siirrettävissä muihin vastaaviin ympäristöihin tai organisaatioihin. Tutkimuksen vahvistettavuudessa tutkimusprosessi tulee kirjata niin, että lukija pääsee seuraamaan tutkimusprosessin kulkua pääpiirteissään. Laadullisessa tutkimuksessa on oleellista huomioida tutkimuksen läpinäkyvyys, eli tutkijan tekemät valinnat ja tulkinnot nousevat esille. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 197–198; Toikko & Rantanen 2005, 123.)

Olen huolehtinut opinnäytetyön luotettavuudesta kuvaamalla opinnäytetyön prosessin kulkua. Tutkimuksen tiedonantajiksi valittiin henkilöt, jotka tiesivät tutkittavasta asiasta mahdollisimman paljon tai joilla oli omakohtaisia kokemuksia. Tiedonantajien valinta oli harkittu ja tutkimukseen sopiva. Aineistonkeruumenetelmänä avoin kyselylomake oli tarkoituksenmukainen ja saatu aineisto vastasi tutkimuskysymyksiini. Kyselylomakkeen luotettavuutta lisäsi kyselyn esitestaus kahdella oikeusyksikön työntekijällä. Esitestauksen jälkeen tein lomakkeeseen ehdotetut muutokset. Aineiston analyysin tein induktiivisella sisällönanalyysillä, ja tästä löytyy taulukko liitteenä (LIITE 3). Aineiston keruu ajoittui kesälomakauden loppuun. Ajoitimme kuitenkin kyselyn elo–syyskuun vaihteeseen siitä syystä, että lomilta palaavat ja lomille jäävät ehtivät vastata kyselyyn.

Kehittämissosiossa olen kuvannut kehittämistyön kulun ja siihen osallistuneet henkilöt poliisin 2. ja 3. kenttäjohtoalueilla. Kehittämistoimintaan osallistuneet tutkinnanjohtajat olivat aktiivisia ja keskustelua käytiin tasapuolisesti, kaikki pääsivät ääneen ja jokaisen mielipide tuli kuuluksi. Kemissä kaikki kutsutut tutkinnanjohtajat eivät päässeet paikalle, mutta mielestäni 2. kenttäjohtoalueen paikalle päässyt henkilöstön vahva ammattitaito ja osaaminen nousi esille kehittämistyössä. Molemmilla paikkakunnilla, Kemissä ja Luostolla, tutkinnanjohtajien osallistuminen palavereihin oli äärimmäisen tärkeää, koska yhteistyön kehittämissuunnitelmaa päästiin pohtimaan yhdessä ja siitä saatiin käytännön läheinen työkalu, jolla voidaan vastata rikostutkijoiden esille nostamiin tarpeisiin. Opinnäytetyön tuotos, yhteistyön kehittämissuunnitelma, on hyödynnettävissä oleva, ja se voidaan siirtää sekä sitä voidaan muokata muihin sovelteluun toimistoihin ja poliisilaitoksiin.

9.4 Ammatillinen kasvu

Centria-ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveystieteiden YAMK-koulutus sisältää opetusta työelämän kehittämisestä ja johtamisesta. Koulutus ohjaa opiskelijaa itsensä johtamiseen ja jatkuvaan oppimiseen. Opiskelussa korostuu työelämälähtöisyys ja opintojen keskeinen osa on opinnäytetyö, joka tehdään kehittämistehtävänä yleensä opiskelijan omalle työpaikalle. Opinnäytetyön tarkoitus on syventää opittua teoriaa ja soveltaa sitä käytännön työelämään. Sosiaali- ja terveystieteiden YAMK-koulutus antaa opiskelijalle valmiudet työskennellä erilaisissa johtamis-, asiantuntija- ja kehittämistehtävissä. (Centria-ammattikorkeakoulu 2023.)

Opinnäytetyöprosessi oli mielenkiintoinen ja opettavainen kokemus. Aikaa tähän prosessiin kului vajaa vuosi, alun ideoinnista opinnäytetyön valmistumiseen. Tavoitteeni opintoja ja opinnäytetyötä kohtaan oli uuden oppiminen, itseni ja johtamistaitojen kehittäminen lähinnä ”harrastus” -ajatuksella. Harrastus vaatii aikaa, ja tämä edellytti tarkkaa suunnittelua sekä itsensä johtamista, jotta työ- ja muu elämä jaksottui sopivasti tähän yhteyteen. Sanotaan, että työ haittaa harrastusta, ja välillä tuntui juuri siltä. En kuitenkaan ottanut opintovapaata vaan päästin hoitaa opinnot ja opinnäytetyön tekemisen muun toiminnan ohessa. Tämä vaati myös itsekkyyttä ja itsekuria, ottaa oma aika ja paikka. Opinnäytetyö opetti kärsivällisyyttä ja rauhallisuutta jo mm. aikataulutuksen vuoksi.

Tapanani on tarttua asioihin ripeästi ja pyrkiä hoitamaan ne mahdollisimman jouhevasti. Opinnäytetyössä tämä toimintatapa ei kuitenkaan toiminut, koska olin riippuvainen mm. yhteistyökumppaneiden, tiedonantajien ja ohjaavan opettajan aikatauluista.

Opinnäytetyöprosessin kautta koen, että opin paljon tutkimuksen tekemisestä. Hallitsen paremmin tutkimuksen teon kokonaisuutta ja koen kehittyneeni tiedonhaussa prosessin aikana. Alussa jouduin pohtimaan paljon aiheen rajaamista ja oleellista teoriaa opinnäytetyöhön liittyen. Opinnäytetyöprosessin eri vaiheet ovat olleet mielenkiintoisia, tiedon hankinnasta teoreettisten käsitteiden avaamiseen ja soveltamiseen sekä kehittämissuunnitelman tekemiseen. Kehittämisyhteistyössä nousi esille yhteistyön tärkeys, toisten tekemän työn arvostus ja keskinäinen luottamus. Tehdään yhdessä parhaamme yhteisen asian eteen, jotta asiakkaat saavat tasapuolista, laadukasta ja oikea-aikaista palvelua.

9.5 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyöstä nousseet keskeisimmät johtopäätökset:

1. Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen välisen tiedonkulun ja yhteistyön koettiin toimivan hyvin ja moitteettomasti. Jotta yhteistyö on tuloksellista ja pitkäjänteistä, vaatii se keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiivistä yhteydenpitoa myös jatkossa.
2. Yhteistyö vaatii tahtoa ja molemmin puolista luottamusta. Yhteistyön toimivuudesta ja kehittämisestä tulee huolehtia aktiivisesti ja säännöllisesti, jotta sovittelualoitteita ohjautuu enemmän sovittelutoimistoon. Yhteiset palaverit, ajantasainen tieto sovittelusta ja yhdessä sovitut käytännöt auttavat parantamaan yhteistyötä.
3. Uusille rikostutkijoille tulee järjestää tapaaminen sovittelutoimiston henkilöstön kanssa, jotta toimintatavat tulevat tutuksi ja yhteistyö saadaan käyntiin.

Opinnäytetyöstä nousseet jatkotutkimusaiheet ovat:

1. Onko yhteistyön kehittämissuunnitelmalla ollut merkitystä tehtyjen sovittelualoitteiden määrään?
2. Asiakkaiden kokemukset poliisin ja sovittelutoimiston välisestä yhteistyöstä.
3. Miten sovittelutoimiston ja poliisin välinen yhteistyö toimii muualla Suomessa?
4. Miten poliisin tulostavoitteisiin saataisiin kirjaus ja määritelmä sovittelualoitteiden tekemiseen niin valtakunnallisesti kuin alueellisesti?

LÄHTEET

Aira, A. 2012. *Toimiva yhteistyö. Työelämän vuorovaikutussuhteet, tiimit ja verkostot*. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37743/9789513947088.pdf?sequence=1>. Viitattu 23.6.2023.

Brunila, T. & Poikela, E. (toim.) 2019. *Tuomari joka tahtoi sovittaa*. Keuruu: Otava.

Centria-ammattikorkeakoulu 2023. *Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen (ylempi AMK)*. Saatavissa: <https://net.centria.fi/koulutukset/sosiaali-ja-terveysalan-kehittaminen-ja-johtaminen-ylempi-amk/#lisatietoa-koulutuksesta>. Viitattu 15.11.2023.

Christie, N. 1977. *Conflict as property*. Saatavissa: <https://yhteistyotilat.fi/wiki08/pages/viewpage.action?pageId=70194617>. Viitattu 3.6.2023.

Elonheimo, H. 2018. *Restoratiivinen oikeus ja sovittelu*. Saatavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=2B4CuzltNWE>. Viitattu 3.6.2023.

Elonheimo, H. & Leivonen, A. 2023. Tilastoraportti 63/2023. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147785/THL_Sovittelun%20tilastoraportti_2022_vedos6VALMISJULKAISTAVAKSI.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 26.11.2023

Ervasti, K. & Attias, M. (toim.) 2022. *Sovittelu ja sen sovellukset*. Helsinki: Edita.

Esitutkintalaki. 22.7.2011/805. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110805>. Viitattu 24.6.2023.

European Forum for Restorative Justice. 2022. *Standards for Good Restorative Justice Practice*. Saatavissa: <https://www.euforumrj.org/en/standards-good-restorative-justice-practice>. Viitattu 4.6.2023.

Flinck, A. 2013. *Rakennamme sovintoa. Opas rikosten ja riitojen sovitteluun*. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Hallintolaki. 6.6.2003/434. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>. Viitattu 24.6.2023.

Heikkinen, E. 2023. *Lapin poliisilaitoksen toimintakertomus 2022*. POL-2022-164820.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15 painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Isoherranen, K. 2006. *Moniammatillinen yhteistyö* 1.–2.painos. Helsinki: WSOY.

Isoherranen, K. 2012. *Uhka vai mahdollisuus: moniammatillista yhteistyötä kehittämässä*. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteen laitos. Väitöskirja. Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Viitattu 24.6.2023.

Jauhiainen, A. 2021 Rikossovittelun merkitys rikosprosessissa – uutta tietoa kohti. *Haaste* 4/2021. Saatavissa: <https://rikoksentorijunta.fi/-/haaste-4-21-kriminologia>. Viitattu 23.6.2023.

Jauhiainen, A. & Jokinen, H. 2021. Rikosten ja eräiden riita-asioiden sovittelu. Teoksessa K, Ervasti & M, Attias. (toim.) *Sovittelu ja sen sovellukset*. Helsinki: Edita.

Kaivola, T. 2003. *Työpaikan ihmissuhteet*. Helsinki: Kirjapaja.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2017. *Tutkimus hoitotieteessä*. 5., uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2017. *Tutkimus hoitotieteessä*. 3.–5. painos. Helsinki: Sanoma Pro. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/978-952-63-0148-8>. Viitattu 16.9.2023.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. *Laadullinen terveystutkimus*. Helsinki: Edita.

Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta. 9.12.2005/1015. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20051015>. Viitattu 3.6.2023.

Lapin poliisilaitos. 2023. Saatavissa: <https://poliisi.fi/lapin-poliisilaitos>. Viitattu 5.7.2023.

Lukka, K. 2001. *Konstruktiivinen tutkimusote*. Saatavissa: <https://metodix.fi/2014/05/19/lukka-konstruktiivinen-tutkimusote/>. Viitattu 16.9.2023.

Lukka, K. 2006. *Konstruktiivinen tutkimusote: luonne, prosessi ja arviointi*. Teoksessa K. Rolin, M-L. Kaakkuri-Knuuttila & E. Henttonen (toim.) *Soveltava yhteiskuntatiede ja filosofia*. Helsinki: Gaudeamus, 111–133.

Poliisihallitus. 2019: *Rikoksen uhrin ohjaaminen ja rikosasioiden sovittelu*. Ohje. Saatavissa: <https://thl.fi/documents/10531/2388936/POHA+Ohje+lokakuu+2019+.pdf/589e91e1-ff45-9fb9-8025-ab929bdbfd54?t=1613392166060>. Viitattu 4.6.2023.

Poliisihallitus ja Lapin poliisilaitos 2021. *Vuoden 2021 tulossopimus*. Saatavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/27073597/Tulossopimus+2021+-+Poliisihallitus+ja+Lapin+poliisilaitos.pdf/7be6803b-9d15-1e9a-83e5-bf8f4a0eba72/Tulossopimus+2021+-+Poliisihallitus+ja+Lapin+poliisilaitos.pdf?t=1616081175665>. Viitattu 5.7.2023.

Poliisilaki. 22.7.2011/872. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110872>. Viitattu 10.7.2023.

Rantaeskola, S. 2023. Poliisin USEL-verkoston yhteistyötapaaminen sovittelutoimijoiden kanssa. Luento: *Rikosasioiden sovittelusta eri näkökulmista* 15.6.2023. Helsinki.

Rikoslaki. 19.12.1889/39. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L6>. Viitattu 10.7.2023.

Rikksentorjuntaneuvosto. *Rikos- ja riita-asioiden sovittelu*. Saatavissa: <https://rikksentorjunta.fi/rikos-ja-riita-asioiden-sovittelu>. Viitattu 13.7.2023.

Sambou, S. 2023. *Sovittelun tilanne ja kehittämistarpeet oikeusministeriön hallinnonalalla: sovittelutoimintaa edistävän työryhmän suositukset*. Helsinki. Oikeusministeriö. Oikeusministeriön julkaisu 2023:18. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164965/OM_2023_18_ML.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 27.6.2023.

Sisäministeriö. 2019. *Enska. Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019–2023*. Saatavissa: <https://intermin.fi/documents/1410869/4024872/Poliisin+en+nalta+est%C3%A4v%C3%A4n+ty%C3%B6n+strategia+2019-2023.pdf/aee0d1f5-8fc9-fac6-1e60-68c0374e296f/Poliisin+en+nalta+est%C3%A4v%C3%A4n+ty%C3%B6n+strategia+2019-2023.pdf.pdf>. Viitattu 10.7.2023.

Sisäministeriön julkaisuja. 2022:40. *Ankkuritoiminnan käsikirja*. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164528/SM_2022_40.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 10.7.2023.

Sosiaali- ja terveysministeriö. *Rikos- ja riita-asioiden sovittelu*. Saatavissa: <https://stm.fi/rikos-ja-riita-asioiden-sovittelu>. Viitattu 27.6.2023.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2022. *MARAK-moniammatillinen riskinarviointi*. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/tyon-tueksi/marak-moniammatillinen-riskinarviointi>. Viitattu 10.7.2023.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. *Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämissprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon*. 3 painos. Tampere: Tampereen yliopisto. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-7732-4>. Viitattu 3.11.2023.

Tolvanen, M. 2020. *Rikosketjun LEAN-hanke*. Selvityshenkilön raportti. Helsinki. Oikeusministeriö. Oikeusministeriön julkaisu 2020:6. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162035>. Viitattu 3.6.2023.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018 *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2/2023. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa*. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf. Viitattu 1.10.2023.

Tuulensalo, H., Kumpulainen, K. & Kekkonen, M. 2017. *Monitoimijainen arviointi. Julkaisussa Erityistason- ja vaativan tason palvelujen työprosessin raportit osana Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa*. Työpaperi 26/2017. THL. Helsinki. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134652/TY%c3%962017_26_Ty%c3%b6pajaproces-sit_19.12.17_web.pdf?sequence=3&isAllowed=y. Viitattu 25.6.2023.

Uusitalo, K. & Kohtamäki, M. 2011. *Konstruktivisen tutkimusotteen rooli menetelmien kentässä*. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) *Menetelmäviidakon raivaajat – perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan*. Helsinki: JTO, 281–293.

Valtioneuvosto. 2019:31. *Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja egologisesti kestävä yhteiskunta*.

Satavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 5.7.2023.

Valtioneuvosto. 2023:58. *Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023*. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165042/Paaministeri-Petteri-Orpon-hallituksen-ohjelma-20062023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 5.7.2023.

Webropol-kysymykset

1. Tietoinen suostumus. Olen lukenut opinnäytetyötä koskevan tiedotteen. Olen tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Olen myös tietoinen siitä, että minua koskevaa aineistoa käytetään vain kyseiseen opinnäytetyöhön, aineistoa ei luovuteta kenellekään ulkopuoliselle tutkimusprosessin aikana ja aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Annan tietoisesti suostumukseni käyttämiseen opinnäytetyössä.
2. Miten Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen välinen tiedonkulku toimii tällä hetkellä? Vastausvaihtoehdot: Ei lainkaan, toimii ajoittain, ei erityistä ongelmaa, toimii pääasiassa hyvin, toimii moitteettomasti.
3. Minkälaisia toiveita sinulla on yhteistyöstä?
4. Miten yhteistyötä voisi kehittää?
5. Mikä yhteistyössä on haastavaa?
6. Mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että tekisit enemmän sovittelualoitteita Lapin sovittelu-toimistoon?
7. Tuleeko mieleesi vielä jotain, mitä haluat lisätä?

TIEDOTE OPINNÄYTETYÖHÖN OSALLISTUVALLE

Opinnäytetyön nimi: LAPIN SOVITTELUUTOIMISTON JA LAPIN POLIISILAITOKSEN YHTEISTYÖ JA SEN KEHITTÄMINEN

Opinnäytetyön tarkoitus: Opiskelen Centria ammattikorkeakoulussa kehittämisen ja johtamisen ylemmän ammattikorkeakoulututkintoa, johon sisältyy opinnäytetyön tekeminen. Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa Lapin sovittelutoimiston ja Lapin poliisilaitoksen rikostutkijoiden yhteistyötä ja mahdollisuuksia sovittelualoitteiden tekemiseen. Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa, miten yhteistyö toimii, miten yhteistyötä voisi kehittää ja sovittelutietoisuutta lisätä poliisin rikostutkijoiden keskuudessa, jotta asiakkaat saavat halutessaan riittävää ja oikea-aikaista tarvitsemaansa lakisääteistä sovittelupalvelua asuinpaikkakunnasta riippumatta.

Tutkimuksen kulku

Tutkimukseen osallistutaan vastaamalla avoimia kysymyksiä sisältävään Webropol-kyselyyn.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Luottamuksellisuus, tietojen käsittely ja säilyttäminen

Webropol-kyselyyn vastaaminen tapahtuu nimettömästi ja tutkimukseen osallistuvien yksityisyys ja tietosuoja turvataan. Opinnäytetyön tekijää koskee salassapitovelvollisuus. Aineisto käsitellään ja tulokset esitetään hyvää tutkimusetiikkaa noudattaen siten, ettei yksittäisen henkilön vastauksia voida tunnistaa missään tutkimuksen vaiheessa. Aineisto säilytetään tietokoneella salasanalla suojatussa tilassa, eikä kukaan ulkopuolinen voi niitä nähdä. Aineistoa käsitellään ja säilytetään tietoturvallisesti. Aineistoa ei luovuteta kenellekään ulkopuoliselle tutkimusprosessin aikana. Kerätty aineisto tuhoetaan silppuamalla opinnäytetyön valmistuttua.

Opinnäytetyön tuloksista tiedottaminen

Opinnäytetyö valmistuu viimeistään keväällä 2024 ja on luettavissa sähköisesti Theseus-tietokannasta (www.theseus.fi).

Ystävällisesti

Sanna Toivainen
sanna-riikka.toivainen@centria.fi
xxx-xxxxxxx
Centria-ammattikorkeakoulu

Tutkimuskysymys Alkuperäisilmaisut Pelkistetty ilmaus Yhdistävä luokka

<p>Minkälaisia toiveita sinulla on yhteistyöstä?</p>	<p>Ei toiveita. Olen saanut kysymyksiini vastauksia ja yhdessä olemme voineet miettiä miten asia kannattaa hoitaa.</p> <p>Tietenkin toivon sen olevan tuloksellista ja pitkäjänteistä, että ihmiset saavat sovittelun kautta hoidettua asioita ja mahdollisesti myös mielenrauhan niissä asioissa, jotka on mahdollista sovittaa.</p> <p>Mielestäni yhteistyö toimii oikein hyvin ja toivoin sen jatkuvan edelleen.</p> <p>Yhteistyö on toiminut mielestäni moitteettomasti.</p> <p>Yhteistyö toimii hyvin. Olisi tärkeää, että sovittelualoitteen voisi tehdä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tutkintaa, jotta jutun tutkintaa ei pitene sovittelu päätöstä odotellessa.</p> <p>Mahdollisimman matalakynnys ottaa yhteyttä puolin ja toisin.</p>	<p>Yhteinen näkemys asioiden hoitamisesta.</p> <p>Tuloksellinen ja pitkäjänteinen työ.</p> <p>Mielenrauha.</p> <p>Yhteistyön jatkuvuus ja tuloksellisuus.</p> <p>Aikataulun jouhevuus.</p> <p>Yhteydenpidon helppous.</p>	<p>Toivottava tilanne yhteistyön osalta on keskinäisen vuorovaikutuksen toimivuus ja aikataulujen jouhevuus. Yhteistyö tulee olla jatkuvaa ja pitkäjänteistä. Tuloksellisuus vahvistaa yhteistä näkemystä yhteistyöstä.</p>
--	---	---	---

Tutkimuskysymys Alkuperäisilmaus Pelkistetty ilmaus Yhdistävä luokka

<p>Miten yhteistyötä voisi kehittää?</p>	<p>Meillä on ollut hyviä yhteistyöpalavereita ja sovittu tosi hyvät käytännöt, homma sujuu loistavasti.</p> <p>Minulle ei tule mieleen varsinaisia kehittämiskohteita.</p> <p>Ehkä jonkinlainen pala-veri/keskustelutilaisuus esim. kerran vuodessa.</p> <p>Uudelle tutkijalle voi olla vaikeampi hahmottaa käytännön asiat sovittelumenettelyssä. Esim. missä vaiheessa tutkintaa tehdä sovittelualoite, mistä asioista voidaan sopia ja mikä on sovittelupäätöksen vaikutus tutkintaan ja syyteharkintaan. Voisihan tästä yhteistyöstä olla joku infomateriaali, ellei semmoista jo ole.</p> <p>Monesti asiakkaat kysellee sovittelun yksityiskohdista ja mahdollisuuksista, kun sovittelun mahdollisuutta heille ehdottaa. Olisi hyvä paremmin tietää mitä kaikkia erilaisia mahdollisuuksia sovittelussa voisi olla, vaikka toki jokainen tapaus on yksilö.</p>	<p>Yhteistyöpalaverit.</p> <p>Sovittelumenettelyn kertaaminen määräajoin.</p> <p>Infomateriaali.</p> <p>Sovittelutietoisuuden lisääminen.</p>	<p>Yhteistyön kehittämisen kannalta säännölliset palaverit koetaan tarpeellisenä. Sovittelusta kaivataan infomateriaalia, jotta sovittelutietoisuus lisääntyy tutkijoiden keskuudessa. Myös sovittelu-prosessin kertaaminen koetaan tärkeänä.</p>
--	---	---	---

Tutkimuskysymys Alkuperäisilmaisut Pelkistetty ilmaus Yhdistävä luokka

<p>Mikä yhteistyössä on haastavaa?</p>	<p>Lähinnä oma tietämättömyys. Pitäisi perehtyä siihen, miten sovittelu käytännössä toimii ja millaiset jonot siellä on ja miten asia etenee siitä eteenpäin. Lähinnä nämä olisi hyvä tietää myös siksi, että kun poliisissa neuvoo asiakkaita ja kertoo heille sovittelusta, niin osaa kertoa oikeat seikat.</p> <p>En keksi mitään varsinaisesti haastavaa.</p> <p>Kohdalleni haasteita ei ole tullut eteen.</p> <p>Yhteistyö itsessään on aika vaivatonta. Jutun materiaalit lähetetään sovittelutoimistoon ja jos-sain vaiheessa saadaan, kirjallinen sovittelupäätös oli sovittelu onnistunut tai ei.</p> <p>Ei erityisesti mikään.</p>	<p>Tietämättömyys sovitteluprosessista ja eri viranomaisten tehtävänkuvista.</p> <p>Yhteistyö toimii.</p>	<p>Suurin osa tutkijoista kokee, että yhteistyö toimii eikä haasteita ole. Tutkijoiden keskuudessa on kuitenkin tietämättömyyttä sovitteluprosessista ja sen etenemisestä.</p>
--	--	---	--

Tutkimuskysymys Alkuperäisilmaisut Pelkistetty ilmaus Yhdistävä luokka

<p>Mitkä asiat vaikuttaisivat siihen, että tekisit enemmän sovittelualoitteita Lapin sovittelutoimistoon?</p>	<p>On tullut laitettua kyllä niin älyttömästi juttuja, että välillä hävettää.</p> <p>Jos asiakkaat olisivat siihen halukkaampia. Kaikki eivät nimittäin halua kohdata toista osapuolta, olipa asema esitutkinnassa kumpi vain ja rikosnimike mikä tahansa. Lähisuhdeväki-valta-asioissa oma suhtautumiseni sellaisten sovittelussa on henkilökohtaisesti ristiriitainen, mutta harkitsen sitä tapauskohtaisesti.</p> <p>Meillä poliiseilla katsantokanta on enemmän prosessilähtöinen. Ehkä voisi olla hyvä tietää enemmän sovittelun merkityksestä asiakkaille. Kaivaa ja tuoda jollain tavalla esille hyviä onnistumisia eli sitä miten sovittelu on auttanut asiakasta. Näitä voisi tarvittaessa käyttää myös sovittelun markkinoinnissa asiakkaille.</p> <p>Ehkä tuollainen keskustelutilaisuus toisi asiaa taas paremmin mieleen.</p> <p>Pääasiassa sovitteluun esitetään aina juttuja matalalla kynnyksellä, kun ne sinne soveltuvat ja asianosaiset siihen suostuvat.</p> <p>Eniten vaikuttaa ehkä se, ettei asia sovellu sovitteluun tai osalliset eivät yksinkertaisesti suostu siihen.</p>	<p>Asiakkaiden suostumus.</p> <p>Oma asenne.</p> <p>Tietämättömyys sovittelun merkityksestä asiakkaalle.</p> <p>Keskustelun ylläpitäminen.</p> <p>Sovittelualoitteiden teko matalalla kynnyksellä.</p> <p>Asian soveltuvuus.</p>	<p>Sovittelualoitteiden tekemiseen vaikuttaa asiakkaiden suostumus ja tutkijan oma asenne esittää asioita sovitteluun. Yhteispalaverit ja toimijoiden keskinäinen vuorovaikutus koetaan tärkeänä asiana, jotta tutkija saa riittävän tiedon sovittelusta.</p>
---	--	--	---